

MAGYAR
ÉPÍTÉSZ
KAMARA

KÖZLÖNY
MŰHELY

ÉPÍTÉSZ

2023.
december

291

MÉK Küldöttgyűlés 2023. 11. 17.

Fotó: Gáti Oszkár Dániel

**FÓKUSZTÉMA:
ÉV VÉGE FELÉ...
VISSZATEKINTÉS
2023-RA**

MÉK KÜLDÖTTGYŰLÉS – KÖNYVAJÁNLO – EPITESZKOZLONY.HU –
VI. PLAN-NET.HU TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI KONFERENCIA –
EGY DEBRECENI „CÍVISHÁZ” ÚJ ÉLETE – FÓKUSZTÉMA INTERJÚK:
BORDÁS PÉTER, CSEH ANDRÁS, PÓLUS KÁROLY, TIMA ZOLTÁN,
PESCHKA ALFRÉD, VADÁSZ BENCE, VIKÁR ANDRÁS

Spolár család
[Zala vármegye]

„Szívügyünk a napelemes tetőcserép.”

GENERON

ZENIT

Válassza Ön is a **több száz család otthonán már bizonyított, költséghatékony** Generon napelemes cserepet és a vele kompatibilis Terrán Zenit vagy Rundo tetőcserepeket!

TERRAN
OTTHON A JÖVŐBEN

Ismerje meg Ön is
a termékdizájn-díjas
Terrán GENERON
napelemes tetőcserepet!

reddot winner 2021
urban design

™ A Ravago S. A. védjegye

TARTALOM

A Magyar Építész Kamara hírei

Ajánló	2
MÉK-advent 2023	2
Eredményesen lezajlott a MÉK novemberi küldöttgyűlése	3
Útjára indul az Építész Közlöny online kiadása, az epiteszkozlony.hu	4

Építészeti közélet

Kihírdették Az év homlokzata 2023 pályázat nyerteseit	6
VI. Plan-net.hu településfejlesztési konferencia	7
Romjaiból... – Egy debreceni „cívisház” új élete	8
Könyvajánló	11

Fókusztema: Év vége felé... visszatekintés 2023-ra

Interjú Bordás Péterrel, a BORD Építész Stúdió vezető tervezőjével	12
Cseh András / CAN Architects: Gerinctúra	15
Év végi interjú Pólus Károllyal	18
Évzáró „számvetés” – Közti 2023, Tima Zoltán, Peschka Alfréd	21
Milyen volt 2023? - Vadász Bence visszatekintése	24
Vikár Andrással beszélgettünk 2023-ról	27

Új technológia

100%-ban cementmentes falazatfelújító anyagok – A Mape-Antique-termékcsalád	31
Energiahatékony otthonok Ytong vasalt pallós építési rendszerrel	32

ÉPÍTÉS Z K Ö Z L Ö N Y – M Ű H E L Y | ISSN 1789-0934 |

| 291. szám | 2023. december

A Magyar Építész Kamara kiadványa | Kiadja: Publicitas Art-Media Kiadó Kft. | Felelős: Nagy Ibolya, a kft. ügyvezetője
A szerkesztőbizottság elnöke: dr. Hajnóczy Péter; tagjai: Szalay Tihamér, Turi Attila | Főszerkesztő: Tutervai Máttyás
| Felelős szerkesztő: Dér Andrea | Szerkesztőség: H-1088 Budapest, Ötpacsi utca 2., telefon: (06-1) 318-2944,
(06-30) 4730-391, e-mail: szerkesztoseg@mek.hu, www.mek.hu | Hirdetésfelvétel: Publicitas Art-Media Kiadó Kft.
H-1021 Budapest, Tárogató út 26., telefon: (06-30) 964-9598, e-mail: ibolyan@publicitasart.hu, www.publicitasart.hu
A leadott anyagok tartalmáért és formai megjelenéséért a kiadó nem vállal felelősséget. A Magyar Építész Kamara
elektronikus kiadványa: www.mek.hu – napi frissítés. A honlap nyitóoldalán lehet feliratkozni a heti e-mail hírlevélre.

Ajánló

Kedves Olvasók, Tisztelt Kollégák!

Lassan eltelik a 2023-as év. Mint minden évben, így idén is volt, akinek sikeres év volt, akinek még sikeresebb, és volt aki jobbat szeretett volna.

Az év utolsó közlönyében ezt jártuk körül, erről kérdeztünk meg építészeket, építész irodákat.

Először is beszámolunk a Magyar Építész Kamara 2023. 11. 17-én megrendezett küldöttgyűléséről. A Küldöttgyűlés elfogadta a MÉK 2024-es költségvetését, valamint a 2024. évi tagdíját, amely a 2023. májusi küldöttgyűlésen jóváhagyott tagdíj indexálási szabályok alapján történt meghatározásra.

Tájékoztatunk arról, hogy a Magyar Építész Kamara Facebook-oldalán "MÉK-advent 2023" címmel játékot indít az építész kamarai szakmagyakorlók számára. Ennek keretében minden nap „nyitunk egy ablakot” az adventi naptárban. Az ablakban 1-1 prominens tagunk gondolataival, üzenetével találkozhatnak azok, akik velünk is készülnek az ünnepekre, részt vesznek a játékunkban.

Könyvajánlóban hívjuk fel a figyelmet az MMA Kiadó gondozásában megjelent a Generációk című építőművészeti sorozat következő kötetére, Az építészeti tér genezise – Hajnóczy Gyula pályája és elméleti munkássága című könyvre. Értékes kiadvány, karácsony táján kiváló ajándék lehet annak, aki ismerte Hajnóczy Gyulát, mert tudja, milyen értékes emberről szól a könyv, és annak is, aki nem ismerte a munkásságát, mert itt az ideje, hogy megismerje!

A közlönyben olvashatunk az Építészet és urbanisztika a covid után címmel Nyíregyházán megrendezett VI. Plan-net.hu településfejlesztési konferenciáról.

Beszámolunk arról, hogy újtára indul az Építész Közlöny online kiadása, az epiteszkozlony.hu. Az online kiadás a nyomtatott vál-

tozathoz képest bővített képanyaggal, extra tartalommal jelenik meg – azzal egy időben.

Az Építészeti Közélet rovatban olvashatunk egy debreceni „cívisház” új életéről, mely 2023-ban elnyerte Az év cívisháza elismerést, melyet Debrecen város Önkormányzata hívott életre. Gratulálunk az alkotóknak!

Mint azt már jeleztük Fókusz témánk egyfajta visszatekintés a 2023. évre. Ennek keretében olvashatunk interjút Bordás Péterrel, a BORD Építész Stúdió vezető tervezőjével, aki az elmúlt év sikereiről, élményeiről mesél.

Cseh András a CAN Architects képviselőjében Gerinctúra címmel számol be 2023-ról, az elért csúcsairól.

Pólus Károly az Archikon meghatározó tervezőjeként mesél az elmúlt évről, a meghatározó munkákról, építészeti történekekről.

Tima Zoltánt és Peschka Alfrédot interjúváltunk meg arról, hogy milyen volt a KÖZTI 2023-as éve. A tervezők ennek keretében bemutatják a Balatonfüreden megvalósult Kongresszusi Központ épületét is. Szép munka, gratulálunk hozzá!

Vadász Bence személyes hangvételű írásából ismerhetjük Bencéék 2023-as évét, munkáikat, gondolataikat.

Vikár Andrással beszélgettünk 2023-ról, építészetről, tervekről, karácsonyról. Ennek keretében mesél András néhány tervezett épületükről.

Új technológia rovatunkban olvashatunk a Mapei cementmentes falazatfelújító anyagairól, valamint az Ytong vasalt pallós építési rendszeréről.

Lapozgassák közlönyünket, olvassák érdeklődéssel a visszatekintéseket, és vegyenek részt a MÉK-advent-játékban! Örömteli adventi készülődést kívánunk mindenkinek, találkozunk a Facebookon, a mindennapi ünnepi üzenetek olvasása során!

*Tutervai Máttyás
MÉK-alelnök, főszerkesztő*

MÉK-advent 2023

A Magyar Építész Kamara Facebook-oldalán „MÉK-advent 2023” címmel játékot indít az építész kamarai szakmagyakorlók számára.

Ennek keretében minden nap „nyitunk egy ablakot” az adventi naptárban. Az ablakban 1-1 prominens tagunk gondolataival, üzenetével találkozhatnak

azok, akik velünk is készülnek az ünnepekre, részt vesznek a játékunkban. A játék lényege, hogy azok között, akik elol-

vassák és lájkolják az üzeneteket, hetente sorsolunk kedves ajándékokat, illetve a végén egy „fődíjat”. A sorsolás eredményéről beszámolunk mind a Facebook-oldalon, mind pedig a Kamara honlapján, illetve az Építész Közlöny nyomtatott és az epiteszkozlony.hu címen elérhető online változatában.

Az ünnepi üzenetekre nyitott, játékos kedvű kamarai tagjainkat arra biztatjuk, hogy december 1. és december 24. között mindennap látogassák meg a MÉK Facebook-oldalát, nézzék, hallgassák meg az „üzenetet”, és ha van kedvük, nyomjanak rá egy „tetszik” gombot! Reményeink szerint sok kedves és értékes pillanatot fogunk okozni, és a végén talán még valamelyik nyeremény is megszínesíti az év végét!

Eredményesen lezajlott a MÉK novemberi küldöttgyűlése

2023. 11. 17-én tartotta őszi küldöttgyűlését a Magyar Építész Kamara Budapesten a Kopaszi-gát rendezvénytermében.

Hajnóczy Péter bevezetője után Szalay Tihamér, a MÉK alelnöke ismertette a 2024-es költségvetési tervezet részleteit, illetve a 2024-re előterjesztett tagdíjat.

A tagdíj tervezetősége érdekében 2023 tavaszán óriási előrelépés történt. A MÉK elnöksége kidolgozta a tagdíj számításának elvét és részletszabályait, amelyet a Területi Elnökök Testülete szinte egyhangúan támogatott. A MÉK elnökének előterjesztésére a májusban tartott küldöttgyűlés a tagdíj indexálásának szabályát tartalmazó határozatot nagy többséggel elfogadta.

A határozatnak megfelelően a költségvetés-tervezetben előterjesztett 2024. évi tagdíj mértéke 95 000 forint/év, amely a 2023. évre megállapított, jogszabályba foglalt garantált bérminimum, 296 400 forint 32%-a.

A MÉK 2024. évi költségvetés-tervezetét a Felügyelő Bizottság és a Területi Elnökök Testülete megtárgyalta és támogatásra javasolta.

A Küldöttgyűlés a költségvetést és a 2024. évi tagdíjra vonatkozó határozati javaslatot 80% feletti többséggel fogadta el.

A következő napirendi pontként került előterjesztésre a pénzügyi szabályzat kis mértékű módosítása, amelyet 90% feletti többséggel fogadott el a küldöttgyűlés.

A továbbiakban fel lett hívva a küldöttek figyelmébe, hogy regisztráljanak a Kamara heti e-mail hírlevelére, illetve kövessék a MÉK adventi üzeneteit a Kamara Facebook-oldalán és honlapján, amelynek során karácsonyi meglepetések is kisorsolásra kerülnek majd.

A küldöttgyűlés hivatalos részét követően szakmai továbbképzésre került sor. Ennek keretében Vadász Bence DLA építész – Vadász Mihály és a „szelíd” BAUHAUS, Ferencz Marcel DLA

építész – Nemzeti Atlétikai Stadion – World 1st Open Arena és Hartmann Gergely építész – Utazások a 20. század építészetének határmezsgyéin. 100 éve született Jánossy György és Farkasdy Zoltán című előadásait hallgathatták meg az érdeklődők. Az értékes és érdekes előadások méltó befejezése voltak a küldöttgyűlésnek.

Útjára indul az Építész Közlöny online kiadása, az epiteszkozlony.hu

Az Építész Közlöny/Műhely a Magyar Építész Kamara (MÉK) kéthavonta megjelenő hivatalos folyóirata. Az online kiadás a nyomtatott változathoz képest bővített képanyaggal, extra tartalommal jelenik meg – azzal egy időben. A rendelkezésre álló korlátlan helynek köszönhetően az online kiadásban lehetőség van bemutatni a lapban közölt cikkek teljes kép- és szövegegyanyagát, részletes stáblistákat, alaprajzokat, metszeteket, letölthető dokumentációkat, adatlapokat. Egyúttal a lap hirdetői tartalmi korlátok nélkül mutathatják be az építészszakma szereplői számára releváns termékeiket, szolgáltatásaikat. Az interaktív tartalmaknak, közvetlen hivatkozásoknak, beágyazott videóknak, letölthető pályázati adatlapoknak stb. köszönhetően az építészszakmával megismertetni kívánt tartalom gyorsabban, közvetlenebbül, hatékonyabban jut el az olvasókhöz.

A nyitóoldalon a lap nyomtatásban megjelent változatát böngészhetik olvasóink, míg a menüben a „Legfrissebb lapszám”-ra kattintva érhető el lapunk online, bővített változata.

Az olvasáshoz kellemes időtöltést kíván a szerkesztőség.

www.epiteszkozlony.hu

www.kabingyar.hu

szereelt
kabinok,
fülkék,
paraván-
falak

Bello-Expert Kft.

2112 Veregyház, Erkel Ferenc tér 1.

iroda@kabingyar.hu

ÚJ ÉPÜLETEK VAGY MEGLÉVŐK FELÚJÍTÁSÁHOZ IS KIVÁLÓ VÁLASZTÁS!

Megérkezett a gyors és modern építkezés új generációja:
Glasroc® X építőlemez

Ez az innovatív építőlemez alkalmazható bel-, és kültérben egyaránt, víz-, és penészálló képességének köszönhetően magas páratartalmú helyekre is ajánljuk.

A Glasroc® X építőlemezzel épített szerkezetek mérettartóak és hosszú élettartamúak. Biztonságos környezetet teremtenek, ugyanis ellenállnak a biológiai kártevőknek és a tűznek egyaránt (nem éghető, A1 tűzvédelmi osztály).

A kivitelező szakemberek is ezt ajánlják, hiszen kis tömegének köszönhetően könnyen szállítható, mozgatható, valamint ugyanolyan egyszerűen vágható és csavarozható, mint a már jól ismert gipszkarton építőlemez. Az igazi igények számára pedig még íves felületek is készíthetők belőle. Alkalmazható hőszigetelő rendszerrel, és közvetlenül vakolva egyaránt.

FELHASZNÁLÁSI TERÜLETEI:

- Homlokzatképzések acél vagy fa vázszerkezettel
 - › közvetlenül vakolva
 - › hőszigetelő rendszerrel
- Átszellőztetett homlokzatok
- Homlokzati függönyfalak
- Vázkitöltő falak
- Kültéri álmennyezetek
- Árkádok, íves felületek
- Egyéb kültéri megoldások

SAINT-GOBAIN HUNGARY KFT.
2085 Pilisvörösvár, Bécsi út 07/5 hrsz
www.isover.hu | www.rigips.hu | www.hu.weber

Tekintse meg Glasroc X katalógusunkat.

Kihirdették Az év homlokzata 2023 pályázat nyerteseit

Családi ház, díjazott

November 16-án hirdették ki Az év homlokzata 2023 pályázat győzteseit. A díjátadón a neves szakértőket felvonultató zsűri öt kategóriában hirdette ki a pályázonként egymillió forint díjazásban részesülő nyerteseket és az oklevéllel elismert különdíjasokat.

A Baumit 2023-ban tizenegyedik alkalommal hirdette meg Az év homlokzata pályázatot családi ház, társasház, középület, energetikai felújítás és műemlék kategóriában. A benyújtott, kiemelkedően színvonalas pályaműveket november 16-án, a verseny lezárását követő díjátadón ismerték el. A Baumit ügyvezető igazgatói különdíj nyertese, valamint az egyes kategóriák legjobbjai egyenként egymillió forint díjazásban részesültek, a kategóriák további különdíjasait oklevéllel ismerték el.

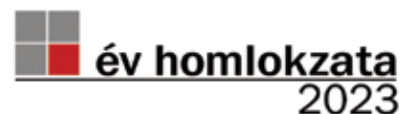
A kategóriák legjobbjait Jánosi János Ybl- és Pro Architectura-díjas építész; Máté Klára, a Magyar Építéstechnika főszerkesztője; dr. Tari Gábor Ph.D. a Műszaki Egyetem docense; Vadász Bence DLA, Ybl- és Pro Architectura-díjas építész és Vidor Győző, a Xella közép-európai igazgatója jelölte ki. A zsűri az 5 kategórianyertesén túl 12 Baumit-küldődíjat is kiosztott, valamint

sor került a Baumit ügyvezető igazgatói különdíjasának és a közönségsvavazás győztesének kihirdetésére.

Hazánk egyik legrangosabb és legmagasabb díjazású építészeti megmérettetésére összesen 142 pályázat érkezett, melyek mindegyikében az új vagy felújított homlokzat kialakításához Baumit-termékeket használtak.

„A Baumit stratégiájának középpontjában az egészséges környezetet és a minél jobb komfortérzetet biztosító építőanyagok mellett kiemelt helyet foglal el az energiatudatosság, a fenntarthatóság és az értékteremtés. Hiszünk abban, hogy mindaz, amit a múltunkban megőrzésre méltónak ítélünk, gazdagabbá teheti a jövőnket is” – mondta el Járomi Judit, a vállalat ügyvezető igazgatója, aki az eseményen bejelentette, hogy jövőre a Baumit Kft. meghirdeti Az év homlokzata építészhallgatói pályázatot. A pályázat célja, hogy az építész- és építőmérnök-hallgatók megismerjék a Baumit termékeivel kapcsolatos kutatások, innovációk eredményeit. Az építészhallgatói díjat 2024-ben a következő Az év homlokzata pályázattal egy időben írják ki.

A díjazott épületek részletes bemutatása, a különdíjasok és az összes nevezés az evhomlokzata.hu oldalon tekinthető meg.

Társasház, díjazott

Középület, díjazott

Energetikai felújítás, díjazott

Műemlék, díjazott

Baumit ügyvezető igazgatói különdíjas

Közönségdíjas

(x)

VI. Plan-net.hu településfejlesztési konferencia

Építészet és urbanisztika a covid után

Mekkora előkészület előzte meg a rendezvényt, mi volt a törekvés a szervezéskor?

A rendezvény egy 2010-ben elkezdett konferenciasorozat részeként immár hatodik alkalommal került megrendezésre. Az eredeti szándékok szerint két évente esedékes, országos léptékűnek és színvonalúnak szánt, alkalmanként egy-egy fókusz témára koncentrálnak konferencia legutóbb 2018-ban került lebonyolításra. Az előzmények tükrében a konferencia az „Építészet és urbanisztika a covid után – veszteségek, eredmények, jövőkép” címet kapta és az előadások is ehhez a tematikához igazodtak.

Milyen volt a viszontlátás öröme a résztvevőkkel?

A konferenciának kialakult egy szakmai törzsközönsége, de az aktuális témák kapcsán számos új érdeklődő is érkezett, ami végül mintegy 120 fő jelentkezését eredményezte a konferencia első napjára.

Miben volt más ez a konferencia, mint az előzők?

A sajátos előzmények és a covid miatt kihagyott évek indokoltá tették a szokásos „Visszatekintés” tartalmában a szakmaiság mellett a covid áldozatairól történő megemlékezést is. Szomorú apropót jelentett a rendezvény egyik mértékadó előadójának szánt Radványi György DLA Ybl-díjas építész, a Sátoraljúj helyhez tartozó Széphalom területén megvalósult „Magyar Nyelv Múzeuma” tervezőjének covid időszak alatti halála, akiről munkatársa, Majoros Ádám építész tartott méltó visszaemlékezést. A konferencia résztvevői néma felállással tisztelegtek néhány barátunk, építész kollégánk munkássága, ezzel együtt minden elvesztett covid áldozat emléke előtt.

Milyen szakmai pluszt nyújtott a konferencia? Melyek voltak az aktuális szakmai üzenetek?

A konferencia „Visszatekintés” című részében mértékadó szerepet játszottak azok a covid időszakban született szellemi összefoglalók, megjelent szakmai kiadványok, melyeket a szerzők mutattak be a hallgatóságoknak. Így került sor a Körmeny Imre, a Magyar Urbanisztikai Társaság örökös tiszteletbeli elnöke „Urbanisztikai reflexiók”, Kulcsár Attila DLA, Ybl-díjas építész „Nyíregyháza, illetve Szabolcs-Szatmár-Bereg modern építésze”, valamint Dr. Bajnai László „Fenntartható urbanisztika” című könyve által ihletett előadásokra.

A hallgatóság részletes képet kaphatott az Északkelet-magyarországi Gazdaságfejlesztési Zóna és vármegyénk fejlesztéséről és perspektíváiról Dr. Szabó Tünde kormánybiztos, országgyűlési képviselő előadásából, melyet követően Nyíregyháza és Debrecen aktuális településrendezési, fejlesztési kérdéseiről hallhattak tartalmas előadást a résztvevők Kovács Rita és Gábor István főépítészek tolmácsolásában. Különleges és szokatlan témát, egyfajta befejezetlen történet bemutatását vállalta fel Végh József és Jambrik Imre építészek „Tokaj-Hegyalja VAK – a Világörökségi Arculati Kézikönyv előtanulmányának margójára” szó szerint színes, számos illusztrációval és képpel gazdagított közös témájú, de két részből álló, egymást kiegészítő előadása. A délelőtti programot a rendezvény névadójának, a Plan-net.hu Építőipari Hálózati Klaszternek és a Területi Építész Kamarának a bemutatása zárta, Kosztolányi Konrád, illetve Szatmári István alelnökök előadásával, valamint sor került a fő támogatók, így mindenekelőtt a Nemzeti Kulturális Alap és a Magyar Építész Kamara, valamint a további támogatók rövid bemutatására.

Milyen aktuális problémákkal, akadályokkal kell megküzdenie az építés szakmának? Megjelent-e ez a kérdés a konferencia tematikájában?

A délutáni „Előretekintés” kiemelkedően informatív és tartalmas kezdő programját jelentette Gombos Márk helyettes államtitkár „Építésügyi változások” című előadása, aki az Építési és Közlekedési Minisztérium háza tájáról hozott aktuális híreket, elsősorban a készülő társadalmisítás alatt lévő új „Építészeti törvény” várható tartalma és hatásai kapcsán. A mai szándékok szerint a törvény várhatóan 2024. február 1-től lép hatályba és négy korábbi törvényt fog egyesíteni, illetve új szemlélettel megújítani. Előbbiekben túl foglalkoztatja a szakmát a közeli napokban a parlament jóváhagyását követően várhatóan hatályba lépő, a társadalmisításon már túl lévő „Beruházási törvény”, mely az állami építési beruházások rendjét szabályozza a jövőben.

Mire jutott még figyelem a konferencia délutánján és a nap záró részében?

„Taktikai városfejlesztés” címmel Kézy Béla, a MEGAKOM Kft. vezető tanácsadója, „TOP-os fejlesztések a közösség szolgálatában” címmel Seszták Oszkár, a Vármegyei Közgyűlés elnöke osztotta meg gondolatait a résztvevőkkel, valamint Lengyel István Ybl-díjas építész számolt be egy Debrecen városközpontját érintő kiemelt projekt terveiről. A nap záró részében a Nyíregyházi Egyetem rektora, Dr. Szabó György mutatta meg új arcát egy érdekesítő előadás keretében „Fenntartható településfejlesztés-ígéret, vagy realitás? címmel, a térbeli intelligencia hétköznapi hasznossága a XXI. században alcímmel, amit a Magyar Térinformatikai Társaság főtítkáráként is jegyzett.

A napi program zárásaként és egyfajta kötetlen levezetésként „Közösségi gondolkodás az építés világában – a klaszterfejlesztésben rejlő lehetőségek” címmel Volford László, a szegedi Építő Kft. hálózati fejlesztője, valamint Fülep Attila, a MAPEI Kft. mérnök tanácsadója beszélt a covid által megtépázott közösségek, emberi és szakmai kapcsolatok tudatos újraépítésének, megerősítésének fontosságáról és általuk folytatott gyakorlatáról.

A rendezvény második napján milyen érdekességeket nyújtott a nyírbátori és a mátészalkai látogatás?

A konferencia szakmai kirándulás célját szolgáló második napján mintegy 30 fő részvételével Nyírbátorban a Minorita és a Református templom, valamint az ezeket összekötő Várostarténi sétány, továbbá Mátészalkán a megújult műemléki Református templom, valamint a Makovecz Imre építész nevéhez köthető Képes Kávéház megtekintésére került sor. A látogatást szakavatott kísérők és vendéglátók, így Becsei Miklós református lelkész és Pénzes Ottó helytörténész, iskolaigazgató átlagon felüli, élményszámba menő idegenvezetése és tájékoztatója, Szatmári István építész tárgyhöz kapcsolódó műemléki látásmódú hozzászólásai, valamint Végh József építész, kamarai elnök, főszerző tervezői érintettségén alapuló visszaemlékezései tették emlékezetessé mind a két helyszínen.

Romjaiból...

Egy debreceni „cívisház” új élete

Debrecen városának dinamikus fejlődése és ezzel együtt a belváros építészeti léptékének átalakulása különösen fontosá tette a szerény számban megmaradt építészeti örökség védelmét. Kiváltképp igaz ez a belváros meghatározó hangulatát adó polgári lakóházakra, vagy ahogy a helyiek emlegetik, a „cívisházakra”. Az elmúlt években megerősödött és tetterre kész civil szervezetek (pl. a Debreceni Városvédő és -szépítő Egyesület, Cívisházakért informális csoport) küldetésüknek tekintik a vésszenen kis számban megmaradt történelmi értékeink védelmét, a Szabó Magda művei által széles körben megismert debreceni belvárosi hangulat eszmei örökségét. A civil szervezetekkel karöltve két fiatal évek óta kutatja és rendszerezi a város épített értékeit. Harangi Attila építész és Löki Viktor fotográfus 2019 és 2021 között 21 debreceni cívisház és azok lakóik történetét dokumentálták a *Debreceni cívisházak és lakóik nyomában* című könyvükben. Mindezek a nemes cívisházak úgy válhattak igazán erőssé, hogy a város vezetősége az ügyük mellé állt.

„Debrecen arculatát jelentős mértékben meghatározzák a helyi identitást tükröző épületek, melyek megóvása, fenntartása és ezáltal a hagyományos cívisház építészeti karakter fennmaradása egyik legfőbb célja a város önkormányzatának, ezért 2023 májusában hagyományteremtő céllal hívta életre közgyűlésünk Az év cívisháza elismerést.

Első díjazottakként 2023. szeptember 18-án a Szepességi utca 51. szám alatti ingatlan tulajdonosai, Kerek Attila és Kerek Jászovics Anita vehették át az elismerést...”

(Forrás: <https://www.debrecen.hu/hu/debreceni/civis-ertekek/>)

A ház szakmabeli tulajdonosai példát mutattak és remélem sokan választják még ezt a kicsit sem könnyű utat. A ház megismerésében és múltjának felkutatásában nélkülözhetetlen segítséget kaptunk dr. Horváth Pétertől. Irányítása alatt az egyetemi hallgatók megmodellezték a főbb építési és átalakítási fázisokat. Az újjászületés minden résztvevője számára azért is kijár az elismerés, mert sem a tervezés, se pedig az építés időszakába semmilyen védettség sem volt az épületen, mégis minden mérnök és minden mester úgy tekintett a házra, mint védett, becses kincsre.

A környék ezen struktúrájának kialakulásával a XVIII. század második feléből – a legújabb kutatások alapján az atlasz az 1763–1769 közötti állapotokat tükrözheti –, a ránk maradt első részletes térkép szerint az épület – a 414-es számú porta a Piaz utcai városrész V. tizedében – falusias jelleggel bírt. Hézagosan, úgynevezett fésűfogas elhelyezkedéssel, pince nélkül, egyetlen téglatömbként valósult meg talán a XVIII. század első felében

a telek északi oldalán, amit befoglaltak a ma is álló tömbbe. A XIX. század II. felében, 1872-ben készült kataszteri felmérések szerint viszont már a jelenlegi utcafronti kialakítás jól látható. Valamikor az 1800-as évek első felében, esetleg középen – ami a legvalószínűbb, az 1802-es és/vagy 1811-es nagy tűzvészek után, feltehetően azonban talán még az 1820-as években – az egykori utcafrontot részlegesen visszabontva egy utcával párhuzamos rész épült az alatta található pincszinttel, valamint a házat belülről ölelő jelenleg zárt „kerengővel”.

XVIII. század második fele (1763–1769 között) MNL. HBVL. 34.

XIX. század második fele (1872) MNL. HBVL. Dvk. 24.

Erre a beavatkozásra utalhat a fedélszék vizsgálata, ahol fellelhetők a jelenlegi szerkezet struktúrából kilógó öregebbnek tűnő

Restaurátori feltárás (2016)

gerendák. Az a szembetűnő tény sem elhanyagolható, hogy a műemléki védettséget élvező szomszédos saroképület szerkezeti megoldásai kísértetiesen hasonlóak, sőt gyanítható, hogy egy mester keze nyomát hirdetik.

A város ezen része a Külső vásártér kialakulásával kap igazán jelentőséget. Ebben az időben a Szepességi utca a város vigalmi negyedeként nyüzsgő borozókkal, szállásokkal stb. Az 1869-es népszámlálás szerint a Szepességi utca 51. szám – akkoriban az 1659-es számú városi porta – Gombos Ferencné tulajdona volt és átmenő telekként ekkoriban össze volt nyitva a mögötte nyugati irányban húzódó másik telekkel. Bérlokként Szabó József és Klein József (Zemplén megyei) bormérők bérlék. Az utca neve 1745-től egészen 1912-ig bizonyosan Tizenháromváros. Valószínűleg a 13 elzalogosított szepesi város után, melynek vásározói itt raktartták le áruikat raktározás céljából.

Valószínű, hogy a XX. század első felében is jómódú család lakhatta – 1914-ben Gombos Ferenc vendéglósta, talán az előző tulaj fiát találjuk ezen a helyen –, erről tanúskodhatnak a szecesszió hatását idéző belső ajtók (kékesszürke színben) és a parányi gyártási hibákat hordozó hengerelt üvegek. 2016 tavaszán restaurátori feltárás történt, amikor is felszínre került az áthajtó kazettás mennyezetének festett díszítése. A tulajdonos ezek helyreállítását tervezi. Az épület belső terein is felfedezhető a mennyezet díszítése, ez azonban elszórt színmintákon kívül nem ad kézzel fogható támpontot. A belső nyílászárókon talált kékesszürke szín itt is fellelhető.

A Szepességi utca a történelmi belváros egy jelentős területét alkotja, környezetében a még fellelhető és már eltűnt emlékekkel. A középén végigfutó aszfaltutat két oldalról parkolósáv szegélyezi. Az épületek rendre utcafronti beépítéssel, zárt sorúan helyezkednek el utcával párhuzamos gerincű magastetőkkel. Az épület közel esik a Széchenyi utca és a távolsági buszvégállomás csatlakozásához, ezáltal az amúgy is jelentős gépkocsiforgalom intenzív gyalogosforgalommal társul. Ez a jelentős mozgás noha nem az épület közvetlen frontját érinti, mégis közelsége érezhető hatást gyakorol.

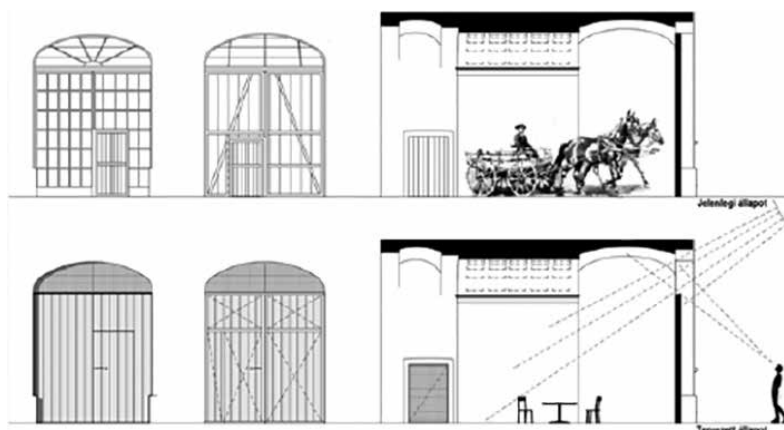
A Szepességi utca egy kissé megkopott, megfakult homlokzata előtt állva érezhető az erő, amit sugároz. Szelíden formált díszítése a lizénák sora, melyek markáns lábazon nyugszanak és szolidan formált párkányzatban végződnek. Erős kapuzata és visszafogott díszítése nem a hivalkodást szolgálják.

A ház tonnányi tömege szilárdan áll. A kapuzat mögött feltárul az áthajtó gyönyörű arányú tere, melyet kazettás dongaboltzat, csehboltzatokkal szegélyezett hullámváz zár le. Padozata

gyönyörűen túlégetett téglá. Megdöbbentő a belső terek ezen nyitánya. Innen lépcső vezet a pinceszintre. A lépcső traktusából két haránt irányú boltív osztotta pinceszintbe érkezünk. A tér nyomott, mégsem érezzük a teret pincezúgnak, raktározáson kívül másra használhatatlan kiszolgálószintnek. Az áthajtó (később lezárt) végfalán nyíló ajtón keresztül jutunk az udvarba. Az épület L-alakban formált tömbje az utcafronti és az északi oldalon végigfutó tömeg által határolt tér. Léptékében tökéletesen illeszkedik határoló tömegeihez és fekvése által szinte telítődik a fényvel. Az udvarról két bejárat visz a földszintre. Mindkettő a főfunkciókat körbeölelő boltozattal fedett térbe vezet. Az utcafronti tömeg két nagy méretű szobát rejt, míg a hátrafutó tömb kiszolgálóhelyiségek és további szobák sorát fűzi. A „kerengő” pincelejárát fölé eső részén juthatunk a padlásra. A tetőszerkezet gondosan kivitelezett feszítőműves ácsmunka, mely egyszerű nyereg-tömege jelenleg palafedést hord.

A tulajdonos az épület megannyi értékének megőrzése mellett egy mai értelemben vett átalakítással továbbra is lakóépületként kívánta használni a házat. A földszint tereit egyben tartva, sőt az idők során aprózódott funkciók egybefogásával impozáns lakótereket akart kialakítani.

Az utcafronti szobák újragondolásával és összenyitásával egy nappali-étkező teret alakítottunk ki, melyet egyben tartva, mégis elválasztva szintmagas keret nélküli üvegfüggönnyel szeparáltuk. A kialakított konyha és a kiszolgálóhelyiségeken kívül egy szülői hálótér jött létre, mely két korábbi szoba helyét használja. A szülői lakótérben hálórész, fürdő, gardrób és a belmagasság adta lehetőségek miatt olvasógaléria valósult meg.

Fotó: Varga Attila

A tervezői koncepció ilyen találkozása a megrendelői igényekkel, ahol az aprózódásmentes nagy terek létrehozása a cél, mindenképpen szerencsés összhang. A kerengő padlásfeljárata helyén alakítottuk ki a három szintet összekapcsoló csigalépcsőt. A pincészinthen létrehozott kiszolgálóhelyiség, a szabadidős terek, illetve a tetőtérben kialakított lakórész mind-mind a földszint tisztán tartott, nagyvonalúan kezelt tereit hivatottak szolgálni. A padlás a tetőszerkezet miatt nem volt alkalmas a lakóhasznosításra, ezért annak elbontását és új tetőszerkezet építését határoztuk el. Itt alakult ki a gyerekek élettere. Az elbontott tetőszerkezet patinás faanyaga az átalakítás után a belsőépítészeti elemek részeként több helyen megjelenik a beltérben, például a földszinti hálószoba galériájának szerkezeteként.

A tervezett tetőszerkezet külső geometriája teljes mértékben megegyezik az eredeti tető formájával. A kocsiatthajtót az utólagos befalazások eltávolításával az udvar felé újra megnyitottuk. Az utcai homlokzat felőli tekintélyes kapuzatot az eredeti hangulathoz illeszkedő módon újragondoltuk.

Az udvar, annak méretéhez alkalmazkodva, komplex kis egység. A korábban teljes egészében burkolt terület a hajdani kocsiforduló képéből merített körkörös struktúrává alakult, mely-

nek középpontját nagy lombú fával erősítettük. Az épületen történt bármilyen beavatkozás kivétel nélkül mélyen tiszteletben tartotta a ház szellemiségét, értékeit (pl. a nappaliban nyitott üveghártyában újraértelmezett régi ajtó, a „kerengőbe” telepített lépcső, az egyben tartott terek stb.).

Minden tervezés során felhasznált eszköz azt a célt szolgálta, hogy azok ne csak megmutassák, hanem ha kell, felerősítsék az épület rendszerét, tektonikáját.

Dr. Horváth Péter
Barabás Lajos építész

Tervezés éve: 2015–2016

Kivitelezés éve: 2017–2019

Generáltervező: ARCHI-BAR Építész Stúdió

Építésztervező: Barabás Lajos

Építésztervező-munkatársak: Tarsci László, Czirják Róbert, Nagy Dénes, Kelemen Stella

Épületszerkezetek, utólagos szigetelések: Higi Balázs

Statika: Kocsis Attila

Épületgépészet: Bodó Béla

Épületvillamosság: Kerekes László

Tetőszerkezet és bádogosmunka: Kujbus Mihály

Fotó: Varga Attila

Fotó: Varga Attila

Fotó: Varga Attila

Könyvajánló

Az MMA Kiadó gondozásában megjelent a Generációk című építőművészeti sorozat következő kötete, **Az építészeti tér genezise – Hajnóczy Gyula pályája és elméleti munkássága** címmel. A kötet a mindannyiunk által tisztelt és nagyra becsült professzor életét és munkásságát mutatja be, melynek során kirajzolódik a tanár, az építész pályája mellett a reneszánsz ember különleges, karizmatikus személyisége. A professzor születésének 100. évfordulója kapcsán rendezett konferencia és a Hajnóczy 100 című kiállítás által indukált munkában nagy szerepet vállalt a professzor úr fia, Hajnóczy Péter, a MÉK elnöke és a szerkesztő Dénes Eszter, valamint Turi Attila.

Értékes kiadvány, karácsony táján kiváló ajándék lehet annak, aki ismerte Hajnóczy Gyulát, mert tudja, milyen értékes emberről szól a könyv, és annak is, aki nem ismerte a munkásságát, mert itt az ideje, hogy megismerje! Köszönjük, Professzor Úr!

 lumion

www.zp-m.net/lumion

Gondolatból valóság.

Lumion

CRITICAL PATH MANAGEMENT KFT

Interjú Bordás Péterrel, a BORD Építész Stúdió vezető tervezőjével

Milyen volt 2023-as év, azt hozta munkákban, amit év elején elképzeltetek?

Az új év mindig az előző évről áthozott projektekkel folytatódik. Időközben persze folyamatosan érkeznek új megbízások. Nem volt ez másképp idén sem. Sikeresen lezártunk néhány nagyobb projektet. Elkészült a Krausz-palota-felújítás az Andrássy úton, a TATK Tokaj Aktív Turisztikai Központ épülete, a BudaPrés Cider üzem Etyeken és a napokban nyílt meg a Sauska Tokaj új borászatának bárja. (Az épület már működik, de a hivatalos megnyitó tavaszra várható.) Emellett belefogtunk egy alsóörsi szálloda és vitorlásklub tervezésébe a Szerdahelyi-kikötőben. Általában egyébként több projekt fut egymással párhuzamosan az irodánkban, amelyeket meghatározott tervezői teamek visznek és ez a rendszer idén is hasonlóan működött.

Melyik volt az év legkedvesebb tervezési munkája? Mutassatok be az épületet!

A számbéki Öregtemplom és környezetének megújítására kiírt tervpályázat nagyon izgalmas kihívás volt, de mivel a pályázatnak még nem volt eredményhirdetése, erről nem beszélhetek. Másik kedves projektünk, ami a teljes évet végigkísérte, a saját irodánk felújítása és bővítése. Stúdióink a Lövölde tér közelében található egy 1892-ben épült, háromemeletes, középudvaros bérházban. 2015-ben költöztünk be és alakítottunk át egy harmadik emeleti lakást irodává, amit az évek során folyamatosan bővítettünk. Idén év elejére elértük, hogy csaknem a teljes szinttel rendelkezünk, így eljött az ideje, hogy a kisebb egységeket összenyitva egy tágas irodát alakítsunk ki, egy olyat, ami nemcsak komfortos, de tükrözi azt is, hogy milyenek vagyunk. Az új irodában nagy hangsúlyt kapnak a közösségi terek és a tárgyaló, valamint

a nyugodt munkavégzés lehetősége, így bár egyetlen nagy munkateret alakítottunk ki, azt kisebb szekciókra bontottuk, és így helyeztük el az egyes munkacsoportokat. A tereket alapvetően elsősorban a funkcionális szempontoknak megfelelően alakítottuk ki, színviláguk semleges, jellemzően fehér és szürke árnyalatú, melyekben kiemelt helyet kapnak a makkettjeink, amik a legszebb munkáinkat mutatják be. Emellett szerettük volna érzékeltetni azt a dinamikát, ami nemcsak a projektjeinket, hanem az irodában lévő légkört is jellemzi, ezért meghívtunk egy graffitiművészt, hogy alkossa meg az irodateret hullámos falburkolatára ennek vizuális lenyomatát. Így a falakon Dóczy Attila hatalmas munkái láthatók. Az elmúlt időben aktívan próbáljuk ösztönözni a kollégákat, hogy szánjanak időt a mentális és fizikális egészség megőrzésére, ezért az étkező és az iroda között egy kicsi motivációs teret is létrehoztunk számukra. Ezt mi „Csillagkapu” projektnek hívtunk a felújítás során, célja pedig felhívja a figyelmet a mindennapos testmozgás jelentőségére. A felújítás természetesen szakaszosan valósul meg, hiszen mindeközben az iroda teljes gőzzel dolgozik, így a projekt teljes befejezése 2024 tavaszára várható.

Hogy látjátok az építészek, az építőipar helyzetét 2023-ban?

Alkalmazkodunk a változóban lévő szociológiai és energetikai körülményekhez. A folyamatos tanulás és fejlődés természetes része kell legyen életünknek. Több „kísérleti” projekttel is próbálkozunk, ahol a „hogyan lakjunk másként” játszik főszerepet. Első körben az éghajlatváltozás hatásait, a lakóegységek méretének változását és a közösségi terek iránti növekvő igényt próbáljuk összehangolni. Természetesen erre nem mindegyik projekt alkalmas, és jelenleg a meggyőzés fázisában vagyunk az építetőkkel.

BudaPrés Cider üzem
Etyeken

Fotó: Palkó György

Milyenek a 2024-es kilátások?

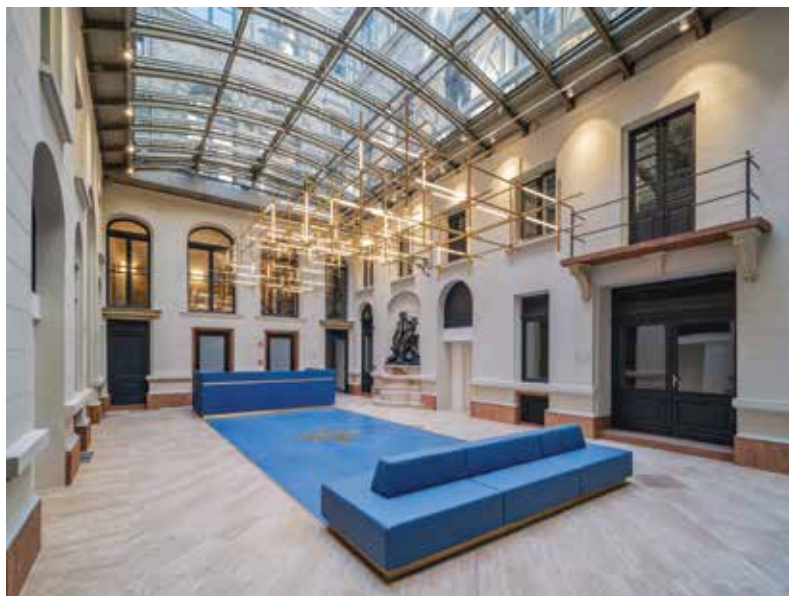
Úgy érzem, hogy a jövő év talán a logisztika és az ipar éve lesz. Az energiaárak emelkedése a piacra és ezáltal a megbízások jellegére is hatással lesz. Stúdióink már sokféle projektet tervezett az elmúlt 15 évben, de idén év vége felé a potenciális projektek között kereskedelmi és ipari épületek programjai is szerepelnek. Véleményem szerint tehát jövőre a lakófunkció helyett sokkal inkább az ipari fejlesztések, logisztikai központok kerülnek majd előtérbe, ami új kihívásokat rejt magában.

Mi volt a 2023-as év legjobb pillanata az építészetben, a legemlékezetesebb építészeti élményed?

A nyáron voltunk Miami-ban, ahol jártunk a Herzog & de Meuron tervezte Pérez Art Museum-ban. Óriási élmény volt az épületet körülvevő hatalmas elötető, amelyről függesztett keretekben csüngött le a buja trópusi növényzet. A függőkert valódi közbenső, átmeneti teret hozott létre a múzeumi belső és a város között, miközben egy kültéri kiállításnak is teret adott. Sétálni ezen naptól védett, árnyékos, zöld tereken olyan érzés volt, mintha egy olyan jövőben lennék, amelyben a dzsungel teljesen birtokba vette az épített környezetet. A múzeum mellett hasonló időutazás-jellegű élmény volt az Art Deco negyed is Miami-ban a végtelenségig fotózható, csodálatos színekkel és részletekkel.

Melyik 2023-as épület nyerte el a tetszésed leginkább a világban?

A ETH Zurich-szobor installációja, amelyet Szemiramisz függőkertje inspirált és a mesterséges intelligencia segítségével terveztek, valamint robotok segítségével valósították meg. A 22 méter magas szerkezet valójában karcsú oszlopkorról

Fotó: Bujnovszky Tamás

függesztett, fából készült kelyhek együttese, melyekbe önállóan működő ökoszisztémát telepítettek. A mű több mint egy találkozási pont, vagy egy precízen megtervezett szobor egy téren. Sokkal inkább egy gépek alkotta vertikális kert a városban, amely speciális mikroklímát teremt maga körül. Izgalmasnak tartom a jövőben rejlő azon lehetőséget, amelyben a gépek és az ember együttműködése egyre szorosabbá válik. Könnyebben találhatjuk meg a legoptimálisabb építészeti válaszokat olyan aktuális témákban, mint például a népesség-növekedés és a klímaváltozás okozta megváltozott igények.

Krausz-palota-felújítás az Andrássy úton

Fotó: Palkó György

TATK, Tokaj Aktív Turisztikai Központ

Látványtervek: Homologue, Ölbey Zoltán

Sauska Borászat Mádon

Van-e valamilyen hagyománya a karácsonyi készülődésnek a ti irodátokban?

A karácsonyi készülődésnek nagy hagyománya van irodánkban. A december a ronda pulcsi nappal indul, amikor is forralt borozás mellett karácsonyfadíszeket készítünk. A nap végén ezekkel díszítjük fel a saját kis irodai fenyőfánkat. Egyik kollégánk kezdeményezésére, már jó néhány éve, részt veszünk az egyik gyermekotthon kis lakóinak megajándékozásában. Fontosnak tartjuk azt a mentalitást, hogy ha tudunk, segítünk. Az év végéhez közeledve házi pályázatot szoktunk kiírni a BORD-os karácsonyi üdvözlőlap megtervezésére, amelyet partnereinknek küldünk ki az ünnepek előtt. Az évet eddig mindig egy nagy házibulival zártuk, amelyre a kollégákat, családjaikat, partnereinket, barátainkat hívjuk meg. A bulira a szokásos partiszervizes rendelés mellett a kollégák saját készítésű finomságokkal érkeznek. Külön élmény egymás receptjeit kóstolgatni. Idén viszont az irodafelújítás miatt egy külső helyszínt kellett választanunk. Mivel a BudaPrés Cider

üzem ősszel készül el, adódott a lehetőség, hogy bár nem „otthon”, de legalább egy saját tervezésű épületben ünnepeljünk. Úgyhogy idén ott lesz a karácsonyi bulink.

Ha építészethez kapcsolódó karácsonyi ajándékkal kellene meglepned valakit, mi lenne az?

Úgy bő tíz évvel ezelőtt, mikor a lányaim még óvodások voltak, a feleségemmel terveztünk egy kastélyt nekik karácsonyra. Ez egy gyerekek számára bejárható méretű, kb. 1,50x1,50 méter alapterületű, rétegelt lemezekből készült, 3D puzzle-jelleggel összeállítható, szétszedhető, színes, paravánszerű építmény. Az 1001 éjszaka és Andersen meséit megidéző nyitható ablakokkal, CNC-technológiával kivágott tetőkkel és áttörésekkel. A projekt jól sikerült, a gyerekek sokat játszottak vele, a kastély biztosan a gyerekkoruk egyik szép emléke lesz.

Az interjút készítette Tutervai Máttyás.

Bal oldali kép: Miami Art Deco negyedében, jobb oldali kép: PAMM Pérez Art Museum, Miami

Fotók: Borács Péter, BORD

Fotók: Borács Péter, BORD

Cseh András / CAN Architects: Gerinctúra

Kisalföldiként a Szigetköz határán, síkságon nőttünk fel.

Természetes választási lehetőség, hogy vagy elmegyünk, vagy meg kell építeni a hegyet, hogy megmászhatjuk és messzebb lássunk.

2023-ban két csúcsot húztunk fel.

A Szentpéterfai Általános Iskola az első megépült iskolánk, pedig már néha úgy érezzük, mindenkinek a könyökén jövünk ki a tanulási tereinkkel és folyamatainkkal. Beette magát a bőrünk alá, hogy „Hol tanult a jövő embere?”¹ Neki tervezünk, aki még gyerek, vagy még annak is előtte van. De a franc se tudja, mi lesz jövőre, hát még hogy mi lesz öt, tíz, húsz év múlva. Sokan ülünk le ezért a tűzrakóhoz², tanárok, diákok, fenntartók, tervezők, hogy megpróbáljuk mindannyiunk tudásából összerakni jövőképként ezt a fából úrhajót. Közösségi tervezésnek hívjuk.³ Egymást edukáljuk, történeteket gyűjtünk, vizionálunk, megvitatunk, döntünk. A szentpéterfai horvát közösség fantasztikus: összetartó, aktív és fennmaradásának zálogát a frissességben, korszerűségben látja. Így épülhettek meg náluk a világ első forgó tantermei, Sutos tantermei, honosodhattak meg külső és belső tanulási tájak.⁶ Fontos ünnep az innováció: együtt tűztük ki a legelső forgó tantermet, és még úgy melegében, a zöld gyepen be- és átrendeztük, máris tanultunk odakint. Az udvart belakó játékokat, bútorokat együtt építettük az iskola nyári táborában. Minden teremben volt pár próbaóra, használattervezés, miután komoly téri-pedagógiai tudással érkeztek a tanárok az évnnyitóra, ami a gyerekek hatalmas lelkesedésével párosult, így érdemes az egész. Azért nekünk a legédesebb csúcscsoki ezen az ünnepen mindenképp a meglepetéskórus volt, ahol az egész iskola apraja-nagyja együtt énekelte az általuk költött dalt az új házról.

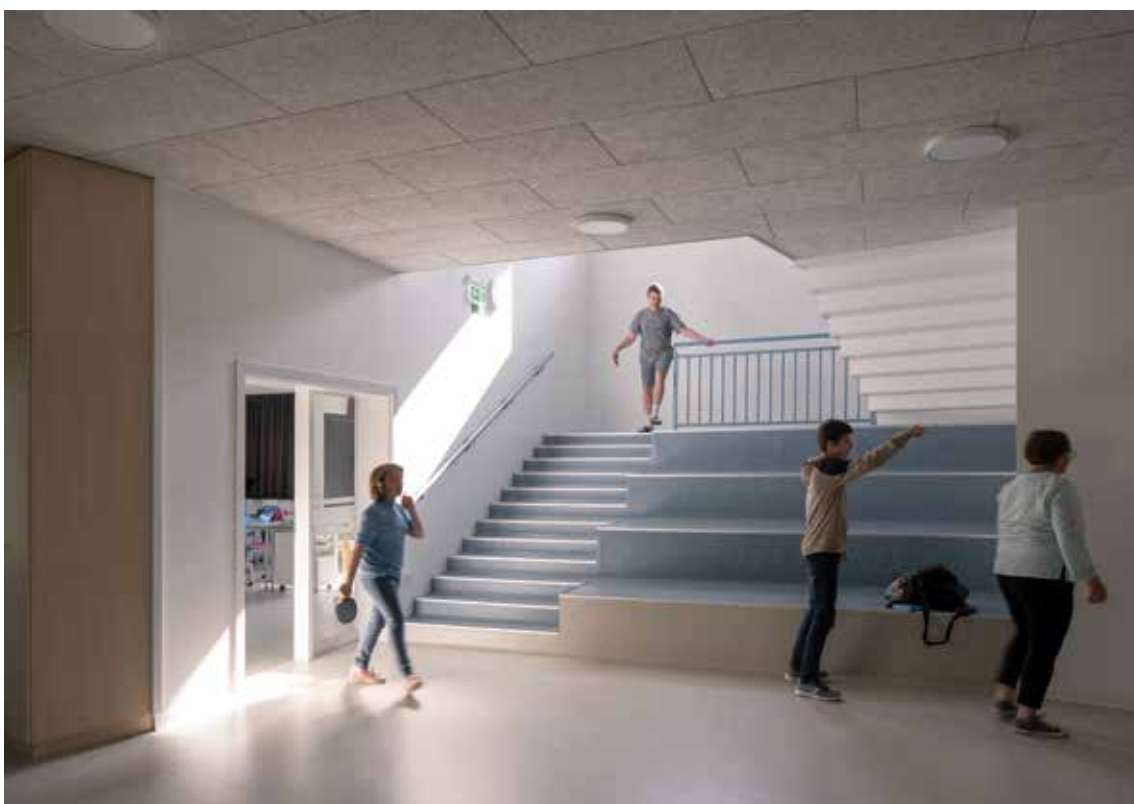
Fotó: Alex Shoots Buildings

„Dobro došli naši gosti, veseli nas da ste došli,
Nova škola se svečuje, svaki školar se raduje.
Čudami su nam pomogli, stari san da se ostvari,
Mi smo jako svi gizdavi, radujte se i vi s nami.
Forgó terem, Sutos kuckó, vidám itt most minden lurkó,
Megy a ping-pong éjjel-nappal, boldog sulí varázsdombbal.
Eljöttünk ma ünnepelni, iskolánkat megköszönni,
Régi álmunk vált valóra, ünnep benne minden óra.”

Szentpéterfa:
iskolatáj

Dalba szökött a tér. Sírtunk, no.

Közben a genius loci után az anyagok ideje is elmúlik. A ház szál-erősített papírmásé, 1:1-es makett. A kő, a téglá, a kézi munka luxus. Sok időnk szabadult fel, hogy csak a tereket kellett tervezni. Ebben a felszabadult időben kicsit szomorkodott a klasz-

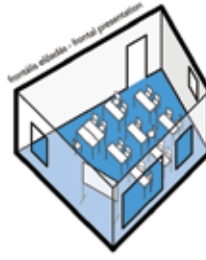
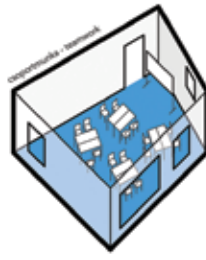

Fotó: Alex Shoots Buildings

Szentpéterfa: Gengülő

Sutos Tanterem ábrákban - Aknowled Classroom for children (page 6-10)

Forgó Tanterem ábrákban - Turning Classroom for adolescents (page 10-14)

CAN Architects

Szentpéterfa:
Sutos tanterem és
forgó tanterem

szikusan neveltetett építész énünk, aki még mindig Zumthorral szeretne kapálni, de aztán nekiestünk, hogy hogyan fordítsuk ki még egyszer sarkaiból a tanuló világot.⁷ Minden iskolát, minden tantermet nem érünk el, hogy megújítsuk, se mi, se a pénz, se a szándék. Közben akármerre indulunk országszerte, nyitott fülekkel várnak tettere kész tanárok, hogy megérkeztessek a 21. századi pedagógia egész emberre figyelő komplexitását, az érzelmi, kapcsolati gazdagodás lehetőségét az iskolákba.

Másik csúcunk, a Bazalt Iskola alapja, hogy velük együtt megértettük: odakint tágasabb! A tornácok hazájában örült-ség magunkat egész évre bezárni; tanulunk nagyszüleinktől, akiknek legalább tavasztól őszig kétszer akkora volt a természetől védett élettere: a tornácban, a pajtában, a szín alatt. Tanulásra eddig alig használt terek, tájak tárulnak fel, így a megszokás sem értelmezhető. Itt is közösségi tervezésben beszélgettünk, terveztünk és építettünk. Az így létrehozott kültéri tantermek korszerű tanulási terek mind,² a településsel közösen választott, köztéri helyszínen, az iskola valamely pedagógiai hiányát pótló vagy jó gyakorlatát tovább erősítő helyzetek. A döntés közben demokráciagyakorlat, csak a közösségen múlik, hogy az Arnstein-létra⁵ fokain meddig kapaszkodnak fel. Aztán jön a legfontosabb: kihasználni ezeket a kis léptékű, akupunktúrásan gyógyító szándékkal létrehozott tanulási tereket. Visszalátogattunk mindenhova, a nyílt napok épp a lapzárta előtt értek véget. Meghatódtunk itt is: a padon ottfeljejtett óravázlatnak szerves melléklete lett a helyzetváltó, mozgást végiggondoló térterv. Nyelvtanfoglóska, századfordulós régészlet (és bizony már a 20-21. század

váltására gondoljunk ilyenkor), hittanvita, mesés kincskeresés, és mindenbe bekúszik a mozgás. A diákok pedig saját szabályrendszereket fejlesztenek, ahol a cselekmény és „az építézetet játékok is, és mint minden játék, halálisan komoly”.⁸

Kemény év volt, több mint 100 nap közösségi tervezéssel, 18 építéssel. Magunknak sem könnyítjük meg, ahogy növekszünk: öt alapító és az egyre növekvő csapat szakmai és emberi kapcsolatait tartják össze az immár két irodát, Győrben és Budapesten. Az anyahajó marad, ahol kezdtük, de vízfejű országunkban világmegváltó szándékokból csak akkor lehet elérni valamit, ha a fővárosban is jelen vagyunk. Készülünk mindkét csúcstól továbbiakat építeni. Keressük azokat a döntéshozókat, tanulóközösségeket és építész kollégákat, akik az időtlen korszerűségben keresik velünk együtt a következő évtizedek lépéseit iskoláink megújításánál. A Bazalt Iskolával pedig nem titkolt szándékunk, hogy előbb-utóbb mindenkit megcsapjon a kültéri tanulás szele, óvodától egyetemig. Most egy 100-iskolás következő lépés a cél, hogy legalább minden megyénkben megjelenjen pár helyen innovatív kültéri tanterem, ami segít a helyi közösségnek tanulni, de látogatható, kipróbálható mások számára is.

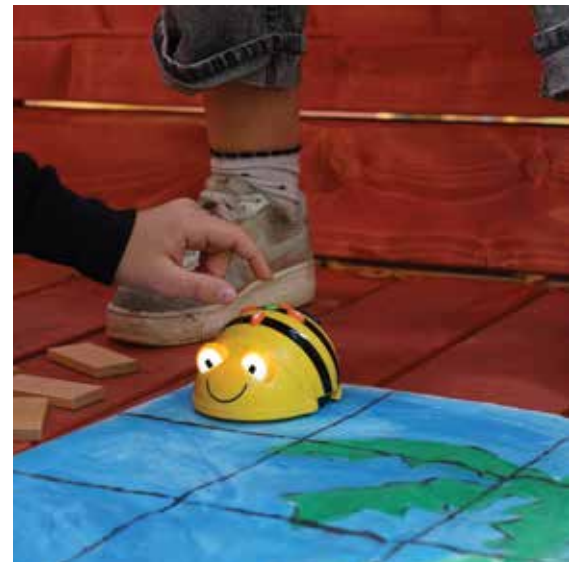
Ezek nagy nyitások, de menjünk még tovább, bővítsük ki az építézetet egy dimenzióval, ami egyre kevésbé fér bele: adjunk teret és időt! Magunknak, egymásnak is. Tanulási és közösségi terek elég fölöslegesek tanulási és közösségi idő nélkül. Apropos, ez elég jó lesz karácsonyra is.

Készülődeéseinket is ez határozza meg: az irodai adventi naptár közös bontása besűríti, természetessé teszi találkozásainkat,

Bazalt Iskola:
a tanulás demokratikus
köre

Fotó: CAN Architects

Fotó: CAN Architects

Bazalt Iskola:
építés és tanulás

beleférf, hogy minden nap egy kicsit együtt izgunk, várakozunk, örülünk, napról napra épülve, készülve az ünnepre, ahol mindig megtörténik a csoda.

És bár nem pásztorok vagyunk, egyre több időt és teret töltünk kint. Síkságon nőttünk fel. Tanulási tájat építünk. Két csúcsa közé berendeztük alaptáborainkat. Akklimatizálódunk, tervezük a következő csúcsokat és rajtuk a kalandokat.

Maradunk. Továbbmennni.

Cseh András

¹ Cseh András: Hol tanult a jövő embere? TEDxGyőr
https://www.ted.com/talks/andras_cseh_hol_tanult_a_jovo_embere

² „Négy alternatív tanulási-téri helyzet.

Az osztályterem világszerte alapvetően frontális oktatásra van berendezkedve. Kortárs pedagógiai módszertanok (pl. 21CLD) és pedagógiai-téri fejlesztések² általában az osztályteremben túl négy, radikálisan eltérő téri helyzetben találják meg a megoldást a ma szükséges komplex tanulási folyamatok környezetpszichológiai – pedagógiai – téri háttérnek biztosítására.

Az **amfiteátrum** a frontális oktatáshoz legközelebb eső tér, amely az egy központi eseményre figyelő csoport dramaturgiáját segíti, jellemzően lépcsőző nézőtérrel és jól olvashatóan a fókuszba kerülő színpaddal, mint egy görög színház, csak kicsiben.

A **tűzrakó** szintén nagyobb tanulóközösség tere, általában egy nagy körben ülve, de a központi jelenségen túl a fókuszpont időnkénti áthelyezésével a közösség tagjai között, ahogy a táborozás körül is át-áttevéődik a mesélő, zenélő szerepe.

Az **itató** jellemzően a kiscsoportos munka színtere. A tanulóközösség néhány fős csoportokba rendeződik, akik számára egymástól megfelelő távolságban személyre szabott terek találhatóak, leggyorsabb formája az osztályteremben összeforgatott asztalok és székek néhány diák közös munkájához. Két változata létezik: azonos helyzetek ismétlődése, vagy kifejezetten különböző ergonómiai térrészek, ahol minden csoport megkeresheti a neki legmegfelelőbb térrészt. (Ugyanennek a tanulási helyzetnek kevésbé elterjedt megnevezése a tanulási piac.)

A **barlang** az egyéni, fókuszált, csendes tanulás helyszíne, ezért zárt, véd a környezeti és szociális ingerektől, lehet egy falba mélyített ülőfülke, de akár egy apró szobaként megépített bútor is.” (Bazalt Iskola – a kültéri tanulás kézikönyve, részlet, CAN Architects, 2024)

³ Ann W. Davis, Kim Kappler-Hewitt: Australia’s Campfires, Caves, and Watering holes In: Learning & Leading with Technology 05/06 2023, ISTE (International Society for Technology in Education)

⁴ Jogosan. Az Arnstein-féle részvételi létra⁵ különböző fokain járunk a közösségi tervezés során, de ügyelünk arra, hogy az aktuális kérdésomagnál tisztán kommunikáljuk, hogy milyen szintű döntéshozatal történik részünkről, és mindig vannak ilyen helyzetek a létra 3 felső fokáról, ami a valós közösségi tervezés fokmérve.

⁵ Sherry R. Arnstein: A Ladder Of Citizen Participation In: Journal of the American Institute of Planners, Volume 35, 1969, Issue 4 pp 216–224

⁶ Akit ezek a nyílt titkok érdekelnek, olvassa el bármelyik publikációt az iskoláról, vagy keressen meg minket az office@canarchitects.hu-n. Szívesen beszélgetünk róla.

⁷ Az első a forgó tanterem (Turning Classroom), ami legradikálisabb innovációnk: téri geometriáját pedagógiai, pszichológiai, környezetpszichológiai, iskolaépítészeti, akusztikai és világítási kutatásokra alapoztuk. A négyzetből kiforgatott, egy hegyesszögű és egy derékszögű sarokkal szerkesztett alaprajz különböző oldalai felé fordulva karakteresen különböző térérzetet biztosítunk, amelyek eltérő pedagógiai helyzetekre tervezettek. Frontális oktatásra legalkalmasabb az eredeti négyzet egyik oldala felé fordulni, ekkor szinte hagyományos térnek érzékelhető a terem. Csoportos munkára vagy egyéni kreatív feladatmegoldáshoz a legrövidebb oldalt érzékelve dinamikus helyzetben találjuk magunkat, míg a legoszababb oldal felé tágasabba nyílik a tér, így osztályviták, fórumok helyzetévé válik.

⁸ Finta József szövege, legutóbb élőben a MÉD2023-on hallottuk.

Év végi interjú Pólus Károllyal

Fotó: Danyi Balázs

Milyen volt a 2023-as év, azt hozta munkákban, amit év elején elképzeltetek?

Ha erre a kérdésre röviden kellene válaszolnom, akkor azt mondanám, hogy izgalmas évet zárunk, mert minden máshogy alakult, mint ahogy terveztük. Projektek álltak meg vagy lassultak le a magas kamatok miatt ellehetetlenült finanszírozási környezet miatt, de emellett számos előre nem látható, új tervezési feladattal bíztak meg bennünket. Kollegák mentek gyesre és külföldre és azt gondoltuk, hogy ez nem fog gondot okozni, aztán hirtelen pótolni kellett a hiányukat és 5-6 fiatal építészszel bővült a csapatunk. A rengeteg változás közepette sokat pályáztunk – inkább külföldön –, és több kisebb épületet, teret terveztünk és vettünk részt a megvalósításában, mint például a

XIII. kerületi Pannka Part Közösségi Tér (<https://www.archikon.hu/projects/82>), a Bercsényi utcában az Adaptér kreatív technológiai műhely (<https://www.archikon.hu/projects/85>) és a nemrég átadott Diabetológiai Centrum a Móricz Zsigmond kör téren. És most úgy zárjuk az évet, hogy az irodánk bővítésére szántuk el magunkat, amit, ha valaki az év elején mond, csak legyintettem volna rá.

Egyre inkább úgy látom, hogy az alkalmazkodóképesség, a reziliencia a kulcs ebben a sokféleképpen és nagyon gyorsan változó környezetben.

Melyik volt az év legkedvesebb tervezési munkája? Mutassátok be az épületet!

Tervezünk két általánosiskola-rekonstrukciót Ukrajnában. Sok szempontból ezek számomra a legkedvesebbek. Egy litván szervezet keresett meg bennünket, akik a posztszovjet államok épített környezetével és annak humanizálásával foglalkoznak. Korábban már kapcsolatba kerültünk velük, mert felfigyeltek az ilyen jellegű munkáinkra, mint például a XIII. kerületi Vízafogó tagóvoda (<https://www.archikon.hu/projects/7>). Tipizálták a meglévő iskolákat, öt kategóriába sorolták őket, és kerestek a régióból olyan építészirodákat, akik sikeresen foglalkoztak már ilyen projektekkel. A beugró egy kijevi workshop volt, ahova Nagy Csaba társam utazott ki és végül úgy tért vissza, hogy két iskolát is ránk bíztak: egyet Lozova, egyet pedig Zaporizzsja városában. Az első iskola koncepciótervei elkészültek és már az engedélyezési és kiviteli terveken dolgozunk az ukrán és litván partnereinkkel, a második egy kis csúszásban van, mert az eredetileg kiválasztott épület egy találat során úgy károsodott, hogy új helyszínt kellett választani. Ezek a projektek pilotprojektként mintái lesznek a további felújításoknak és a bontás és új iskolák építése helyett bemutatják, hogy nemcsak gyorsabban és költsé-

hatékonyabban kialakíthatóak, írhatóak át, de építészileg is magas színvonalat tudnak képviselni és nem utolsósorban megmentésük környezettudatosabb hozzáállás. Felmerülhet a kérdés, hogy mi értelme van a háborúban építkezni? Nem kellene-e ezzel megvárni a háború végét? Az ukrán válasz egyértelmű nem, pont ez a kezdeményezés lényege: „A háború kellős közepén már azt tervezzük, hogy hol és hogyan fogjuk tanítani gyermekeinket, ha egyszer végre vége lesz.”

Hogy látjátok az építészek, az építőipar helyzetét 2023-ban? Milyenek a 2024-es kilátások?

A két kérdésre egyben válaszolnék, mert nem hiszem, hogy nagy változás jönne. Az idei év változékony, sokszor kiszámíthatatlan folyamatai szerintem továbbra is velünk maradnak és ebben a környezetben kell boldogulni nemcsak nekünk, építészeknek, hanem a kivitelezőknek és az építőipar összes szereplőjének. A kérdésre válaszolva egyébként, jó szokásunk szerint sorolhatnánk a problémákat, beszélhetnénk a historizáló, stílben tervezést elváró környezetről, vagy a profitorientált befektetői szemléletről, az értékteremtés válságáról, az új építési törvény körüli vitákról, a tervpályázati rendszer problémáiról, a különféle szabályozások és szabványok összefüggéstelen és sokszor elavult útvesztőiről. Lenne min változtatni, mert napi szinten kell szembesülnünk és megoldási stratégiákat gyártani, hogy jó végeredmény születhesen. Mindemellett optimista vagyok, mert az a tapasztalatom, hogy a kiemelkedő szaktudás meg tudja találni az útját és bevonza az olyan ügyfeleket, akik számára ez fontos. Én a kollegáimban, az ARCHIKON-ban felhalmozott tehetségben, szaktudásban és tapasztalatban tudok bízni, ezért vagyok optimista, ezért bővítjük irodánkat is.

Mi volt a 2023-as év legjobb pillanata az építészetben, a legemlékezetesebb építészeti élményed?

Fotó: Danyi Balázs

Melyik 2023-as épület nyerte el a tetszésed leginkább a világban?

Két dolgot emelnék ki, mindkettő Csehországhoz köthető. Nagy élmény volt tavasszal részt vennem egy Prága külvárosában épülő iskola tervpályázatának zsűrizésében és ezen keresztül bepillantást nyerni a cseh tervpályázati rendszerbe. Ezt követően pedig irodánk Brnót is útba ejtve Prágába utazott. Építészirodákat látogattunk, építészekkel találkoztunk és épületeikkel ismerkedtünk a „hagyományos” prágai elfoglaltságok mellett. Nagyon jó volt látni a prágai rakpart átalakulását, hogy hogyan lehet kis beavatkozással nagy hatást gyakorolni a város életére (<https://www.dezeen.com/2021/10/07/petr-janda-revitalisation-prague-vltava-riverfront-czech-republic/>).

Fotó: Bujnovszky Tamás

Petr Janda részletesen mesélt az egész folyamatról, a döntéshozók meggyőzéséről, a henger alakú üregekben a vendéglátó és kulturális egységek kialakításáról és a hatalmas kör alakú nyílászárók megvalósításának kihívásairól. A rakpartnak ez a része hamar a helyiek és a turisták kedvenc helyévé vált, mi is hatalmas forgatagba csöppentünk.

Van-e valamilyen hagyománya a karácsonyi készülődésnek a ti irodátokban?

Nincsenek különösebb hagyományaink. Van, hogy év végi közös vacsorát tartunk, de volt már évindító reggelink is. A kollégáinkkal mindig személyesen is leülünk beszélgetni, értékelni

az évet és meghatározni a közös célokat. Ezt fontosnak tartom és úgy látom, hogy ők is várják.

Ha építészethez kapcsolódó karácsonyi ajándékkal kéne meglepned valakit, mi lenne az?

Az attól függ, hogy kit kellene meglepnem. Tavaly például Máté Tamás és Vass-Eysen Áron Manuális gondolatok könyve volt egy ajándék a fa alatt. Hogy idén mit vennék? Szerintem valamilyen játékot. Jengát, marokkót, vagy ha társasjáték, akkor Monopolyt, vagy Ki nevet a végén?-t.

Az interjút Tutervai Mátyás készítette.

Fotó: Archikon

Évzáró „számvetés” – Köztí 2023, Tima Zoltán, Peschka Alfréd

Milyen volt a 2023-as év, azt hozta munkákban, amit év elején elképzeltetek?

Igen, talán furcsán hangzik, de az elképzeléseink szerint alakult. Ez természetesen nem azt jelenti, hogy a vágyainkkal is minden teljesen egybeesett, de az elképzeléseinket és terveinket az előző év tapasztalataihoz igazítottuk és végül sikeres évet zártunk 2023-ban.

Ehhez persze a szokottnál is nagyobb koncentrátságra és hatékonyságra volt szükség, és némi szerencsére is, hogy a projekteink jól alakuljanak.

Melyik volt az év legkedvesebb tervezési munkája? Mutassátok be az épületet!

Balatonfüreden idén adták át a VEB 2023 EKF-re elkészült kongresszusi központot. *Ennek bemutatását lásd az interjú után.*

Hogy látjátok az építészek, az építőipar helyzetét 2023-ban?

Mi is érzékeljük az általános gazdasági és pénzügyi helyzetből adódó, az állami és magánszektorban is tapasztalható lassulást, visszaesést. Szerencsére azért mindkét területen, előre gondolva a jövőre és kihasználva a kényszerű „időnyereséget”, több projekt előkészítése, tervezése zajlik, többek közt nálunk is. Egyébként nem egy ismert külföldi építészről hangzott már el, hogy ezt a helyzetet egyfajta lehetőségként fogják fel az építésszel való mélyebb foglalkozásra, gondolkodásra fordítható időként.

Milyenek a 2024-es kilátások?

Az előző válságok beigazolták, hogy az építőiparban a tervezési szektor fontos indikátor a teljes iparág tekintetében. A tervezés áll le először és a tervezés beindulása jelzi a potenciális beruházások újbóli beindulását. Mi jelenleg egy óvatos előkészítő tevékenységen túl – gyorsan induló – nagyobb volumenű fejlesztési szándékokat nem érzékelünk. A hitelezési környezet, az inflációs hatások, az energiaárak kérdése mind nehézséget jelentenek egy ingatlanfejlesztés üzleti tervében, amit nem könnyít a világban zajló – politikai és háborús helyzetek miatti – bizonytalanság és feszültség. Mi ennek tükrében továbbra is nagyon óvatosak tervezünk a következő évre, és azt gondoljuk, hogy a képességünk és tudásunk fejlesztését fogjuk még

inkább előtérbe helyezni. Számítunk rá, hogy az új beruházási törvény szellemének megfelelően több építészeti tervpályázat lesz, amit már – a jelenlegi helyzettől függetlenül is – nagyon vár a szakma.

Mi volt a 2023-as év legjobb pillanata az építészetben, a legemlékezetesebb építészeti élményed?

Több jelentős esemény közt szeretünk mindenképp megemlíteni az idén 120 éves MÉSZ jubileumi nemzetközi építészkongresszusa, vagy a koppenhágai nemzetközi építészeti fesztivál és kongresszus és több számos olyan esemény, ahol többek közt a fenti kérdésekre keresték a válaszokat a résztvevők. De számunkra nagyon pozitív élmény volt a BigSEE nemzetközi építészeti díjkiosztó ünnepség, ahol idén négy épületünk is díjazott lett, ebből a soproni Csík Ferenc uszoda elhozta a kategória fődíját, a GrandPrix-t.

Melyik 2023-as épület nyerte el a tetszésed leginkább a világban?

David Chipperfield 2023-ban kapta meg a Pritzker-díjat, és bár a berlini James-Simon Galéria, illetve a Nemzeti Galéria felújítása némileg korábbra datálódik, mégis ezeket az épületeket jó felidézni ennek kapcsán.

Van-e valamilyen hagyománya a karácsonyi készülődésnek a ti irodátokban?

Az év vége mindig felfokozott hangulatban sok munkával telik, az igazi karácsonyi hangulatot inkább a családban otthon próbáljuk erősíteni. Ezt év végi extra szabadnapokkal segítjük, de egy ideje minden év végét egy jó közös tapasvacsorával szoktunk zárni.

Ha építészethez kapcsolódó karácsonyi ajándékkal kéne meglepned valakit, mi lenne az?

A Köztiben évek óta valamilyen építészeti témájú könyvvel lepjük meg magunkat és kollégáinkat. Tavalyi év végén Kaszás tanár úr – egy nálunk tartott szakmai napi előadása után – dedikálta saját könyvét ötvennéhány példányban, az lett az ajándék. Idén is valami hasonlót tervezünk.

Az interjút készítette Tutervai Máttyás.

Fotó: Bujnovszky Tamás

Fotó: Bujnovszky Tamás

BALATONFÜREDI KONGRESSZUSI KÖZPONT

A kétszintes, zöldtetős, monolitikus tömegformálású épület nyugati oldala belesimul a 71-es főutat szegélyező dombba, keleti oldala nagy, megnyitott üvegfelülettel néz a bejárat előtt kialakított városi térre. A kongresszusi központ flexibilis terekből áll, amelyekben a konferenciákon túl színházi előadások és más rendezvények is tarthatók.

Az egykori Huray utcai piac, később parkoló helyén közel kéthektáros területen épült fel a többféle rendezvény lebonyolítására alkalmas kongresszusi központ, amely alatt részben közparkolási igényeket is kiszolgáló, 287 férőhelyes mélygarázs készült. A területet keletről és nyugatról a 71-es főút, illetve a Huray István utca határolja, a két út szintje között lévő 6-8 méter szintkülönbséget a főút felé eredetileg rézsús zöldfelület hidalta át. Ennek a látványnak a visszaidézése része lett az építészeti koncepciónak. A kétszintes épület a Huray utcai beépítési vonalra illeszkedik, főbejárata az itt kialakított, burkolt városi térről nyílik. Monolitikus tömege a térről szinte átlátható,

a nagy, megnyitott üvegfelületen át belátni az előcsarnokba. A kőburkolatos, zárt részek az egyéb funkciókat rejtik. Minden szükséges funkció az épület tömegébe integrálva került elhelyezésre, a gépészeti udvar helyét csak egy felfelé megnyíló hasíték jelzi. Az épületet zöldtető borítja, amely belesimul a 71-es utat szegélyező természetes dombba. A mélygarázs a főútról a zöldbe hasított lehajtón át közelíthető meg, mindkét irányból ki- és behajtási lehetőséggel. Kiszolgáló forgalom, buszos és taxis megközelítés a Huray utcából biztosított.

A felépítménynél nagyobb alapterületű mélygarázs részben nyilvános, részben a létesítményhez tartozó parkolóként szolgál; gyalogos kijáratok összeköttetést biztosítanak a közterülettel és a kongresszusi központtal. Az épület rendeltetése multifunkcionális, ezért alapvetően nagy terekből áll, amelyek képesek flexibilisen befogadni különböző rendezvényeket, konferenciákat, vacsorákat. Három fő célcsoportra osztható: az előcsarnokra a hozzá kapcsolódó kiállítóterülettel, a plenáris teremre, valamint a szekciótérre.

A látogatók a Huray utca felől, illetve a mélygarázsból a 650 m²-es, két szint belmagasságú előcsarnokba érkeznek. A helyiség visszahúzott kialakított üvegfalaival szervesen kapcsolódik az előtte lévő városi térhez, amelyen a nyári időszakban intenzív a gyalogos forgalom mind a Balaton irányából, mind a városközpont felől. Az előcsarnok alkalmas kiállítások, állófogadások lebonyolítására és flexibilisen kapcsolódik hozzá a 380 m²-es kiállítóter. A kiállítóteréből nyílik két, 60, illetve 110 fő befogadására alkalmas szekcióterem, ezek összenyithatók és a kiállításokkal kapcsolatos előadások helyszínékként szolgálnak. A különböző rendezvények zavartalan lebonyolítását segítik az előcsarnok két oldalán elhelyezkedő vizesblokkok, ruhatárak és a Huray utcai oldalon lévő büfé-cukrászda és jegypénztár. Ez utóbbiak kívülről is megközelíthetők, a gyalogos sétány irányából.

Az előcsarnok kétszintes teréből elegáns, egykarú lépcső vezet az épület magját alkotó, 650+36 férőhelyes plenáris terem-

Fotó: Bujnovszky Tamás

hez, amelynek töltése a földszintről és a lépcsőpihenőről is biztosított. A ferde padozatú terem elsődlegesen konferenciák rendezésére szolgál, kissé megemelt színpaddal és vetítési lehetőséggel, de a körülötte elhelyezett kiszolgálóhelyiségek alkalmassá teszik színházi előadások, koncertek befogadására is. A díszletek a színpad mögötti, gazdasági udvarból megközelíthető manipulációs térből kerülnek a színpadtérre. A színpad jobb oldalán kaptak helyet a csoportos és egyéni öltözők és egy társalgó is. A nézőtér elülső része külön is mozgatható: ha a színpad magasságába emelik, megnövekszik a színpadtér és táncos előadások megtartására is alkalmassá válik, ha leeresztik az első ülésor szintje alá, zenekari árokként tud működni. Az emeletről közelíthető meg a karzat, a technikai és a tolmácsolóhelyiségek. A nyugati karzat VIP-páholyként is szolgálhat, saját előtérrel és elkülönített megközelítési lehetőséggel a parkolón keresztül.

Az emeleten négy, vetítővel ellátott szekcióterem kapott helyet egyenként 78 férőhellyel, amelyek kiadhatók előadásokra, foglalkozásokra, kisebb konferenciákra. Megközelítésük az előcsarnokon keresztül lifttel vagy a főlépcsőn történik. Az emeleti termek összenyithatók egy 300 férőhelyes teremmé.

A cateringkonyha a földszinten található, a gazdasági udvar felől történő kiszolgálással. Ez látja el az épület különböző részeiben tartható fogadásokat, vacsorákat és más álló vagy ültetett rendezvényeket. Az épület üzemeltetéséhez szükséges gépészeti helyiségek az emeleten, a földdel fedett domb alatt kaptak helyet. Mind a közterületi kapcsolatoknál, mind az épület belső kialakításánál fontos szempont volt a teljes körű akadálymentesség biztosítása.

Az épületen alapvetően három anyag dominál: az üveg, a kő és az épületet ötödik homlokzatán, a tetőn megjelenő növényzet. A homlokzat tömör része mészkövel burkolt, amely szintmagas, váltakozó szélességű felületekbe összefogva nagy méretű kőtömböket imitál, ezzel is erősítve az épület mono-

Fotó: Bujnovszky Tamás

litikus megjelenését. Az üvegezett homlokzat hőhídmentes alumínium függönyfalrendszerrel készült. A gépészeti udvar és a gépészeti helyiség nyílásait egy, a homlokzaton végrehúzó egységes lamellasor takarja el.

Tima Zoltán, Peschka Alfréd

Helyszín: Balatonfüred, Huray István utca

Átadás éve: 2023

Építész: Tima Zoltán

Építész munkatársak: Boda István, Skrabák Zoltán, Skrabák-

Nagy Marianna, Pernesz Ágnes, Molnár J. Tibor

Tartószerkezetek: Pohl Ákos (Ceos Kft.)

Épületgépészet: Makáry Csaba (Agorex Kft.)

Épületvillamosság: Máramaros András, Ritzl András, Borsányi Károly (Signum-Plan Mérnökiroda Kft.), Kapitor György (Zone-Plan Kft.)

Belsőépítészet: Göde András (Kroki Kft.)

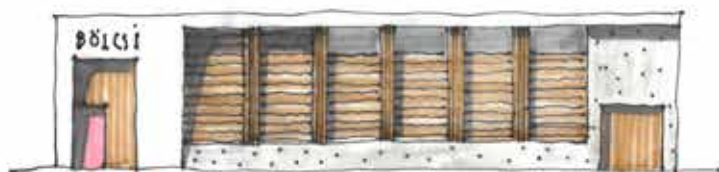
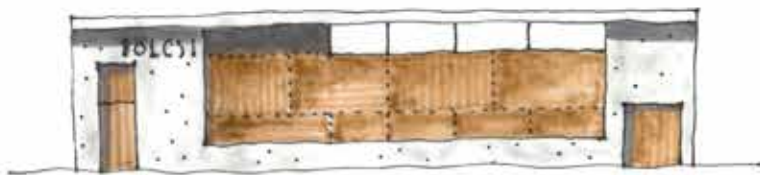
Tájépítészet: Mohácsi Sándor (S73 Kft.)

Alapterület: 14 580 m²

Fotó: Bujnovszky Tamás

Milyen volt 2023? – Vadász Bence visszatekintése

Milyen volt a 2023-as év, azt hozta munkákban, amit év elején elképzeltetek?

Igen! Furcsa – nem tudom miért van ez, talán a széllel szemben való pisilés (lásd még kisdolgozás...) az oka? –, de jó évet képzeltünk, jó évként indult és Isten segedelmével örömteli jó évként zárjuk 2023-at. Sok izgalmas gondolatunk volt, sok érdekes feladat talált meg minket, sok szép tervet csináltunk, jó hangulatban, kiváló társakkal. Külön öröm számomra, hogy apám több munkánkban is benne volt hol emlékezőként, hol vázlatadóként, hol konzulensként, hol elismerő „simogató öreg Mesterként”. Több régi „szunnyadó” munkája éledt újjá (rekonstrukció, átalakítás, bővítés stb. formájában), mintha a Jóisten hívogatná még 91 éves korában is, hogy „gyere, örvendeztess meg újra, dolgozz még egy kicsit nekem Gyurka!”

Melyik volt az év legkedvesebb tervezési munkája? Mutassátok be az épületet!

Sok kisebb és nagyobb tervezési munkánk között nekem talán a Terézvárosban egy foghíjtelekre tervezett kicsi bölcsődebővítésünk, a „Ficánka bölcsőde” volt a kedvencem, annál is inkább mert, unokaöcsémrel, Vadász Balázssal terveztük közösen, a statikus pedig feleségem, Dávid Ágnes volt. A feladat nehézsége és különlegessége abban állt, hogy egy belvárosi „L” alakú foghíjra kellett kevés pénzből egy olyan gyermekintézményt tervezni, amely kapcsolódik egy ’70-es években épült, szabadon álló, lapostetős téglapülethez a tömbbelsőben, ugyanakkor pedig az utca felől úgy kell bezárjon egy foghíjat (magas eklektikus bérházak között), hogy egy megőrzendő évszázados platánfa védelme miatt ott tényleges épülettest nem lehet. A „nehézített pályán” végül született egy olyan késő modern kompozíció, amely stafétaként átveszi és továbbviszi a meglévő ház ritmusát és anyaghasználatát, majd védett zöld udvarok köré szervezi a belső gyermekvilágot, az utca felől pedig a platán köré rendezett kétszintes „kerengővel” zárja a térsort. Így a mi különleges foghíjbeépítésünk tulajdonképpen egy komponált térfalakkal körbevett park, ahol a kertet „ölelő” fedett-nyitott kerengő az utca felől homlokzatot és térfalat képez. A mi építészeti kompozíciónknak éppoly fontos eleme a megmentett ősplatán és az évszázados tűzfalak, mint maga a tervezett épületegyüttes. Talán most Balázssal és Ágival sikerült úgy terveznünk mint az egyszeri parasztleánynak, aki „hozott is ajándékot Mátyás királynak, meg nem is...” – a mi házuk régi is meg új is, ház is meg kert is, meg platán is, kint is, meg bent is, nyitott és zárt is... Kicsit más mint a többi, kicsit „nőtt jellegű”, kicsit „megőrizve komponáló”, kicsit „fontolva haladó”. Szerettük csinálni, remélem ha megépül, a gyerekek és a városlakók is szeretni fogják...

Az idén megépült házaink közül szintén egy kicsike a kedvencem, egy szentendrei különleges kis családi ház – az „ÉK HÁZ” –, szintén Vadász Balázssal közös munkánk.

És hogy még egy „családi” vonatkozású tervezéssel zárjam a sort: a legjobban várt és hamarosan induló munkánk az apám

által 1976-ban tervezett Mohácsi Nemzeti Sírkert kompozíciójának a bővítése-befejezése a csata 500. évfordulójára. Ezt a gyönyörű munkát apám, Vadász György konzultációja mellett fia (Vadász Bence) és unokája (Vadász Balázs) fejezi be, így válik ez az évszázadokon átnyúló és felemelő nemzeti történelmi emlékezés generációkon átívelő személyes, családi alkotói tőrténetté is egyben...

Hogy látjátok az építészek, az építőipar helyzetét 2023-ban?

A háború, a covid és az építőipari válság „megtette a hatását”, sok területen érezhető a visszaesés, de úgy érzem – mi mindig inkább „érzünk” mint „elemzünk” és/vagy „tudunk” –, rövidesen fellélegezhetünk, új feladatokon újult erővel vezethetjük le felgyülemlett alkotóenergiáinkat. Ha lesznek is „rossz napok”, azoktól pedig ne féljünk, azok arra jók, hogy félbehagyott gondolatainkat befejezzük, vágyott könyveinket elolvassuk, dédelgetett ötleteinket megrajzoljuk, gyerekeinket megsimogassuk, elhanyagolt barátainkkal megigyük azt a régóta ígért és várt pohár bort...

Milyenek a 2024-es kilátások?

Én bizakodó vagyok, úgy érzem irodánk dolgozni fog 2024-ben. És azt is érzem, hogy jókedvűen és boldogan fogunk dolgozni. És remélem, hogy ez az egész építésztársadalmunkra igaz lesz, én mindenesetre azt kívánom építész barátainknak, hogy így legyen.

Mi volt a 2023-as év legjobb pillanata az építészetben, a legemlékezetesebb építészeti élményed? Melyik 2023-as épület nyerte el a tetszésed leginkább a világban?

Engedjétek meg, hogy mindkét példa hazai és személyes legyen.

A pillanat.

2023-ban számomra nagy öröm és megtiszteltetés volt, hogy két kiváló, nagy hatású és szívhez szóló építész mesteremnek,

– az idén születésük 100. évfordulóját ünneplő Jánossy Györgynek és Farkasdy Zoltánnak – az MMA Építőművészeti Tagozatának segítségével és támogatásával én szervezhettem emlékkonferenciát a Vigadóban. Boldogság volt megidézni őket téren és időn át, látni őket régi filmekben, hallani a hangjukat, újraértelmezni rejtjeles üzeneteiket...

És a házak.

Az idén (ill. a közelmúltban) megépült házak közül van néhány személyes kedvencem: Getto Tamás és Sztranyák Gergely pécsi vásárcsarnoka végtelen puritánsága miatt tetszik, a budaörsi Latinovits Színház díszletraktára és műhelyháza (Dobos Botond Zolt terve) nekem a vegytiszta Bauhaus legfinomabb hagyományait idézi, de Reisz Ádám tihanyi „nádas nyaralójának” kifordított extrém különleges világa is magával ragadó!

Van-e valamilyen hagyománya a karácsonyi készülődésnek a ti irodátokban?

Fotó: Palkó György

Fotó: Palkó György

Minden évben az irodánkban legkedvesebb barátainkkal, társtervezőinkkel és valaha volt kollégáinkkal ünnepeljük a karácsonyt. De a megváltoztathatatlan „fő hagyományunk”: apám karácsonyi szabadkézi rajza, amit évről évre elküldünk barátainknak és szeretteinknek, régen nyomtatva, papíron, levélben, bélyeggel, egy ideje szkennelve és digitálisan, de ugyanazzal a hittel és szeretettel...

Ha építészethez kapcsolódó karácsonyi ajándékkal kéne meglepned valakit, mi lenne az?

Az É1 című építészeti verses-rajzos könyvvel, amely közös művünk Miltényi Miklós építész barátommal és amely személyes és érzelmes válogatásunk a számunkra kedves és fontos építészekről, Ybl Miklóstól Kós Károlyon és Plesz Antalón át egészen Reimholz Péterig. (És aminek – nagy örömünkre – készülő a folytatása É2 címen...)

Az interjút készítette Tutervai Máttyás.

Fotó: Palkó György

Vikár Andrással beszélgettünk 2023-ról

Milyen volt a 2023-as év, azt hozta munkákban, amit év elején elképzeltetek?

Minden év csak részben hozza azt, amit előtte elképzeltünk, ritka, hogy az átfolyó munkák meghatározóak, vagy hogy pontosan tudjuk, hogy milyen kihívás vár ránk. Bár állandó belső fejlesztésünk és startégiánk mindig van, túl sokat nem tervezünk előre, inkább igyekszünk minden helyzetet a lehető legrugalmasabban kezelni. A Lukács Istvánnal közösen alapított és vezetett iroda karakterét, szellemét és munkáit ma már a nálunk dolgozó sok nagyszerű fiatal építésszel közösen határozzuk meg, így az alábbiakban említett épületek, tervek között munkáink, amire külön-külön, de együtt is büszkék vagyunk.

Melyik volt az év legkedvesebb tervezési munkája? Mutassátok be az épületet!

Idén több volt a koncepcióterv és a pályázat is. Bátran mondhatom, hogy – miután egyik témában sincs még eredmény – mind a zsámbéki templom és környezetének megújítása, mind pedig a Magyar Építészeti Múzeum és Műemlékvédelmi Dokumentációs Központ pályázatán való részvétel nagy élmény és élvezet volt számunkra, az eredménytől függetlenül. Ezeket később talán majd megnézhetik valahol az olvasók... Ha valami konkrétabbat kell kiemelni és bemutatni a fentiekben túl, akkor egy-egy tervfajtaéhoz kötődően az idei év legizgalmasabb munkái a következők voltak:

Bp. II., Akadémia Park, pályázat. Az Akadémia Parkkal már sok éve foglalkozunk. Itt valósult meg jó tíz évvel ezelőtt a talán legjobb régi-új épületünk az Officium Irodaház. Ezúttal nem nyertünk, pedig a tervben minden tapasztalatunk és tudásunk benne volt.

Bp. XII., Árnas Lakópark, kiviteli terv. Meghívásos pályázaton nyertük el a munkát. A tervezésnél a legfontosabb az volt, hogy a terület jellegét megőrizve határozzuk meg a beépítést, a terepre illesztést és az épületek karakterét. Az engedélyezésnél a kerülettel együttműködve értelmeztük, finomítottuk a tervet. Most a kiviteli tervekben kell a minőséget megőrizve a részleteket gondosan megfogalmaznunk.

Gödöllői bölcsőde, építés alatt. Egy országos, bölcsődei miniterv pályázati sikerünk nyomán vehettünk részt egy meghívásos versenyben, ahol mi kaptuk meg a megbízást a várostól. A kissé rendhagyó, újító térszervezésű épületről reméljük, hogy sikert arat és a pénzügyi és kivitelezési nehézségek ellenére jó minőségben kerül befejezésre.

Hogy látjátok az építészek, az építőipar helyzetét 2023-ban?

Az átlagosnál nagyobb a bizonytalanság. Egyértelmű a lassulás és néhol a megállás. A körülmények is nehezebbé váltak. Már régen megtanultuk, hogy hol fent, hol lent és a gyengébb időszakokat jobbak követik és fordítva. Ezért is fontos, hogy a szakmába vetett hitünk mindig változatlan és töretlen, így az építészeti minőségből az aktuális nehézségek ellenére sem engedünk. A hátrányokból előnyt kovácsolni továbbra is a fő tevékenységeink közé tartozik.

Milyenek a 2024-es kilátások?

Mi mindig optimisták vagyunk. Mint általában, most is több folytatható vagy indítható projekt is van az asztalunkon.

Mi volt a 2023-as év legjobb pillanata az építészetben, a legemlékezetesebb építészeti élményed? Melyik 2023-as épület nyerte el a tetszésed leginkább a világban?

Bp. II., Akadémia Park, pályázat

Bp. XII., Árnypark, kiviteli terv

Saját munkánkkal kapcsolatban talán a **Balatonfüredi Modern Műtár (MOMÜ)** átadása volt a legnagyobb idei élmény számomra. Ez a projekt sok-sok pozitív energia ritka együtt állása mellett született, amiből így egy igazi közösségi, kulturális létesítmény jött létre. Ilyen csak néhányszor adódik egy építész életében. Igazi sikertörténet. Köszönet Balatonfüred városának, Bóka Istvánnak, a Szöllösi-Nemes házaspárnak, a kivitelező V-Ber Kft.-nek és persze mindenkinek az irodai csapatban.

A világban sajátos folyamatok zajlanak: az építészet a high tech és a passzívház, a médiaképesség és a szerény funkcionalitás szélsőségei között, vagy ha jobban tetszik kettősségében keresi az új utakat. Közös nevező már nincs, ahogyan irányadó

Gödöllői bölcsőde, építés alatt

stílus sem, csak eszköztárak. Az élményeim is ennek megfelelően sokszínűek és valószínűleg csak rám vonatkoznak. Idén egy újabb New York-i úton éppen ezt a sokszínűséget kerestem és csodáltam meg a Central Park déli oldalán gombamód szaporodó, egymásra licitáló magasházakban, a High Line új környezetében, az Edge szédítő teraszának extravaganciájában, a MOMA megújult tereiben vagy éppen a mesterséges Little Island közösségi szigetén.

Van-e valamilyen hagyománya a karácsonyi készülődésnek a ti irodátokban?

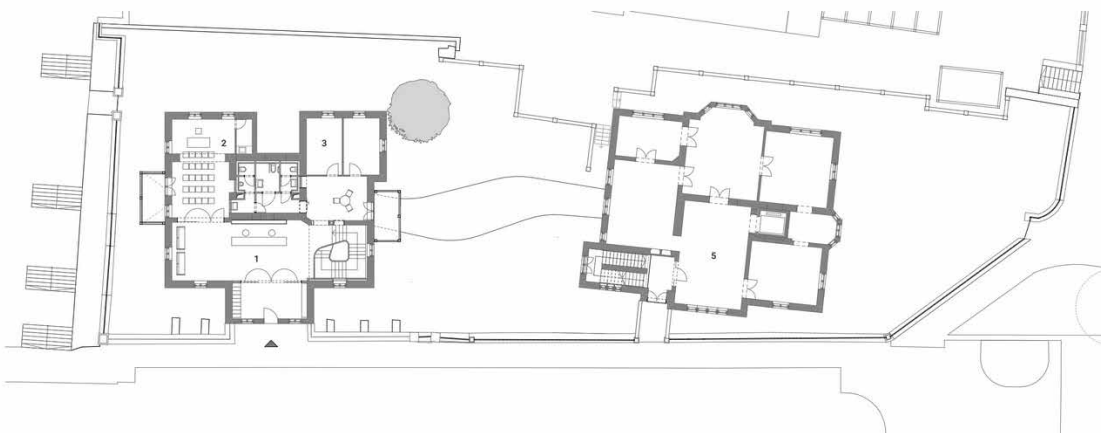
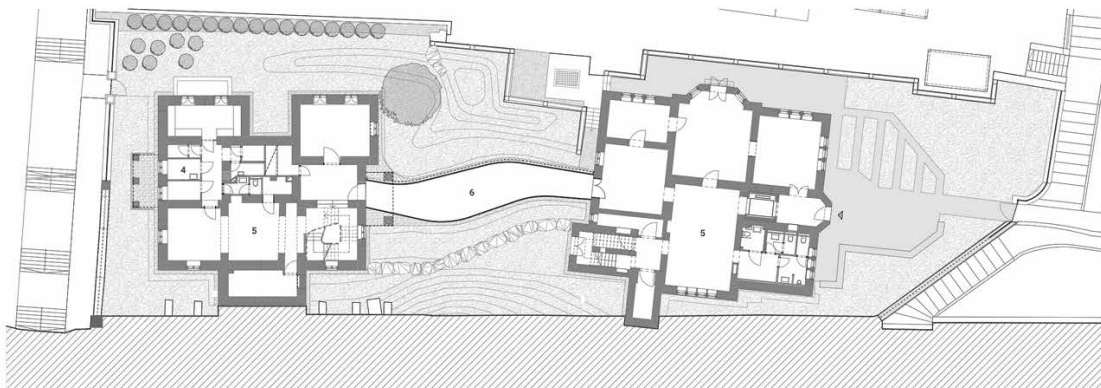
Igen, persze. Már december elején megjelennek a fények az irodában... Általában december 20-án zárunk és az utolsó munkanapon együtt koccintunk az ünnepekre, az új évre, a további sikereinkre és ebédelünk valahol a város forgatagában... Jó ilyenkor egy percre visszapillantani, mielőtt újra csak előre tekintünk.

Ha építészethez kapcsolódó karácsonyi ajándékkal kéne meglepned valakit, mi lenne az?

Én régimódi, könyvgerinc-szorgoló olvasó vagyok. Szerintem nincs jobb, mint kézbe venni egy épületekről, építészetről, építészekről szóló könyvet. Ezt az érzést remélve szánnék egy jó építészeti könyvet annak a valakinek, akiről a kérdésben szó van. Nagyvonalúbb olvasatban és személytől függően egy közös utazást ajánlanék...

Vikár András DLA
Ybl- és 3x Pro Architectura-díjas építész
Vikár és Lukács Építész Stúdió
www.vikluk.hu

Balatonfüredi Modern
Műtár (MOMÜ)

Fotó: Bujinovszky Tamás

Austrotherm UNIPLATTE®

AUSTROTHERM
Hőszigetelés

Sokoldalúan alakítható építőlemez vizes helyiségekben

- ▶ anyagában vízálló, akár 100% relatív nedvességű terekben is alkalmazható
- ▶ azonnal burkolható, várakozási idő nélkül
- ▶ kiváló terhelhetőség, nagy teherbírás és stabilitás
- ▶ egyszerűen megmunkálható, alakítható

Kétoldalt üvegháló erősítésű
ragasztótappal bevont
Austrotherm XPS®

100%-ban cementmentes falazatfelújító anyagok – A Mape-Antique-termékcsalád

Több mint 30 éve, 1992-ben a Mapei bevezette a Mape-Antique elnevezésű termékcsaládot, amely speciális, 100%-ban cementmentes megoldásokat kínál a régi épületeken végzett felújításokhoz, beleértve a műemléki és történelmi értékkel bíró épületeket is. A Mape-Antique-termékek a korabeli épületek falazataihoz és vakolataihoz használt habarcsokhoz hasonló fizikai és mechanikai tulajdonságokkal rendelkeznek, így a termékek kompatibilisek az épületek eredeti szerkezetével, de rendkívül magas mechanikai szilárdsággal rendelkeznek és ellenállnak az agresszív kémiai hatásoknak, vagyis pl. a savas esőnek, a fagyási-olvadási ciklusok váltakozásának, a szennyező gázoknak, a falazatokban található oldható sóknak és a nedvességnek. A termékcsaládba tartoznak injektáló habarcsok, kötőanyagok habarcsok készítéséhez, habarcsok szárítóvakolatokhoz, habarcsok páraáteresztő és szerkezeti vakolatokhoz, falazóhabarcsok, simítóhabarcsok, valamint védő és vízszigetelő bevonatok is.

Mikor vegyük számításba ezeknek a cementmentes anyagoknak a használatát?

A tavaly megjelent hazai Építésügyi Műszaki Irányelv 9-es fejezete két esetet emel ki, amelyeknél a cementmentes vakolatrendszerek jobb választások a gyakran alkalmazott WTA-vakolatok helyett:

- » A WTA felújító vakolatrendszerek kötőanyagában is megtalálható a cement, amely a szulfátsókkal együtt ettringit- vagy taumazitképződéshez vezethet, és káros folyamatokat indíthat el a falazatban. Ebben az esetben, ha a szulfátsók jelenléte miatt az ettringit és taumazit képződését – és ezáltal a vakolatunk idő előtti tönkremenetelét – el szeretnénk kerülni, akkor a cementmentes megoldásokat alkalmazzuk.
- » A másik eset pedig a műemléki épületek felújítása, ahol korhű, cementmentes vakolatokra van szükség, ne használjunk

cementes anyagokat ott, ahol korábban sem voltak használva. A Római Birodalom épített örökségei, mint pl. a Colosseum bizonyíték arra, hogy a cementmentes anyagok bizony állják az idő próbáját.

Számos hazai épület felújítása során használták már a Mape-Antique cementmentes termékcsaládot: például tavaly készült el a majki Kamalduli Remeteség és a budapesti Hild-villa, most van folyamatban a Citadella és a Diósgyőri vár rekonstrukciója, a soproni Tűztorony pedig már több mint tíz éve újult meg ezzel a megoldással!

Ha kérdése van, a Mapei mérnök szaktanácsadói szívesen állnak rendelkezésére, elérhetőségeiket megtalálja a www.mapei.hu weboldal Kapcsolat menüpontjában!

(x)

Energiahatékony otthonok Ytong vasalt pallós építési rendszerrel

Az építkezés folyamata számos gazdasági tényezőtől áll, melyek nagyban befolyásolják a végleges költségeket, mint az építkezés időtartama, illetve a megfelelő szakképzett munkae-
rő megléte.

Az Ytong vasalt palló termékek szintmagas, masszív, daruval mozgatható építőelemek. A nagy méretű Ytong fal-, födém- és tetőpallóknak a projekthez igazadó méretre gyártása jelentősen lerövidíti az építkezés idejét, továbbá csökkenti a szükséges élő munkae-
rő mennyiségét, ami a hagyományos kis elemes falazás-
nak csupán az 1/3-a, így kiváló minőségű épületek valósíthatók meg gyorsan és gazdaságosan.

A nagy elemekből és a daruval történő beépítésből adódóan egy munkanap alatt akár 100 m² falfelület is elkészíthető, ez hozzá-
vetőlegesen egy átlagos családi ház egy teljes szintjének felel meg. Az előre megtervezett elemkiosztás segítségével maxi-
malizálható a szerkezet teljesítménye, illetve minimalizálható a nem megfelelő építésből, csomóponti kialakításból fakadó hibák száma. A daruval történő beépítésnek köszönhetően jelentősen csökkenthető az élő munkae-
rő igénye – a teljes építési folyamat-
hoz elég egy darukezelő és két szakmunkás –, ami kiemelten

fontos szemponttá vált a szakemberhiányos gazdasági környezetben.

Az Ytong pallós építési rendszer ugyanazokkal a kiváló épületfi-
zikai tulajdonságokkal rendelkezik, mint a hagyományos Ytong
tégla, így a „tér minden irányában” azonos mértékben szige-
tel, és az intelligens páraszabályozásból adódóan optimális la-
kóklimát biztosít. Megfelelő nyomószilárdsága révén masszív és
értékálló szerkezet valósítható meg, a méretre gyártott elemek
tökéletesen illeszkednek egymáshoz, így nem keletkezik építési
hulladék, ami költségghatókonnyá teszi a kivitelezés folyamatát.
Amennyiben a rendszer többi eleme is beépítésre kerül, úgy a
homogén szerkezetnek köszönhetően megelőzhető a hőhidak
kialakulása.

Az Ytong tető- és födempallói ideálisan kiegészítik a falpalló ter-
mék körét, gyorsan, stabilan, alátámasztás nélkül. Az elemek ki-
váló hőszigetelő tulajdonsággal rendelkező, vasalással megerősí-
tett pórusbeton termékek, így módon nagyszerűen kombinálható
egymással az optimális hőszigetelés és nyomószilárdság elérése
érdekében.

A rendszer nyújtotta előnyök:

- » gyorsan és egyszerűen beépíthető,
- » alátámasztás nélkül azonnal terhelhető,
- » egyszerű felületképzés,
- » nincs szükség zsaluzatra vagy felbetonra,
- » minden évszakban optimális lakóklimát teremt,
- » kiegészítő termékek széles választéka (például attikafaleme-
mek).

Amennyiben felkeltettük érdeklődését a
vasalt pallók iránt, nézze meg kivitelezési
kisvideónkat:
https://www.youtube.com/watch?v=_hYZQKGnUFg

100
ÉVE
PÓRUSBETON

1923-2023

YTONG

(x)

PREFA ALUMÍNIUM

ERŐS, MINT A BIKA

BÍZZA MAGÁT A JÖVŐ ÉPÍTŐANYAGÁRA

Könnyű, robusztus, hosszú élettartamú, környezetbarát, tökéletesen megmunkálható, sokoldalú kialakítás lehetőségek – Az alumínium minden olyan tulajdonságot egyesít magában, ami egy szerkezeti anyagtól elvárható.

Az alumíniumot a modern építészetben a jövő anyagaként tartják számon. Nem is csoda ilyen sok jó tulajdonsággal:

- CSEKÉLY SÚLY
- HOSSZÚ ÉLETTARTAM
- EXTRÉM VIHARÁLLÓ
- ABSZOLÚT KÖRNYEZETBARÁT
- EGYEDI KIALAKÍTÁSI LEHETŐSÉGEK
- 40 ÉV GARANCIA

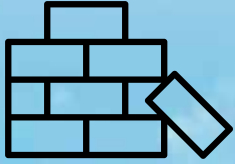
WWW.PREFA.HU

VIASTEIN.HU

VIASTEIN

és a tér átalakul

Tartófalazat:
Viablokk D300/37,5 NF+GT

Válaszfal:
Viablokk D450/10

Vázkitöltő falazat:
Viablokk D300/30

Előtétfal:
Viablokk D450/5

LAMBDA
0,088
W/mK
D300

238
Ft/db

VIABLOKK D450/5 (60x20x5 cm)
1.983 Ft/m²

475
Ft/db

VIABLOKK D450/10 (60x20x10 cm)
3.958 Ft/m²

1.425
Ft/db

VIABLOKK D300/30 (60x20x30 cm)
11.875 Ft/m²

VIABLOKK
A MAGYAR
FALAZÓELEM

AZ ÁRAK A GYÁRTÓ ÁLTAL SZAVATOLT BRUTTÓ FOGYASZTÓI ÁRAK, MELYEK A VIASTEIN KFT. BIHARKERESZTESI TELEPHELYÉN TÖRTÉNŐ ÁTVÉTEL ESETÉN, A NYITÁSI AKCIÓ IDEJE ALATT ÉRVÉNYESEK, 2023.12.15-IG.